

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

Ἀρχισυντάκτης : Ἀριστείδης Κ. Οἰκονόμος

Διαγόρος παρ' ἅπασιν τοῖς ἐν Ἀθήναις Δικαστηρίοις,
Ὑφηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΤΟΜΟΣ 7^{ος} — ΕΤΟΣ 7^{ον}

1879 — 1880

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 41.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

Ὁ ὅρος τῆς ὑπερβολικῆς παραγωγῆς περιλαμβάνει κατὰ πρῶτον λόγον τὴν πέραν τῶν ἀναγκῶν κατασκευὴν προϊόντων. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι, ἐνῶ ζητοῦνται χίλια ζεύγη ὑποδημάτων, προσφέρονται δισχίλια, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ παραγωγοὶ αὐτῶν θὰ αἰσθανθῶσι τὰς συνεπείας ἀπὸ τινος ἀναλόγου ἐκπτώσεως τῶν τιμῶν, τὰς ὁποίας θέλουσιν ἐπιτύχει ἐκθέτοντες τὰ ὑποδήματά των ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ἐὰν τὸ προσωπικὸν τοῦτο ζήτημα ἀπὸ δεδομένου παραγωγοῦ ἢ δεδομένου ἀριθμοῦ παραγωγῶν μεταφέρωμεν εἰς τὴν ὁλοκληρίαν παραγωγικοῦ τινος κλάδου, τὸ αὐτὸ φαινόμενον δύναται νὰ προκύψῃ, ἅμα ὡς ὁ κλάδος οὗτος μεταωρίσῃ τὴν φιλοδοξίαν του εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε, ὅταν ὁ κόσμος ζητῇ δέκα, αὐτὸς νὰ προσφέρῃ εἴκοσι.

Τοιαύτη ὑπερβολικὴ παραγωγή ἔχει ἐντὸς ἑαυτῆς τὸ σπέρμα τῆς καταστροφῆς, ἵνα χρησιμεύσωσι τὰ ἐκ ταύτης παθήματα εἰς διδασκαλίαν παντὸς ἐπιχειρηματίου, μικροῦ ἢ μεγάλου. Οἱ νόμοι τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀπανταχοῦ εἰσέρχονται· ὅταν τὸ μέγα πλοῖον κινῆται ὑπὸ ἑλίκου ἢ τροχοῦ, καὶ ἢ μικρὰ λέμβος ἔχει τὴν ἑαυτῆς κώπην· ἀμφοτέρωθεν δὲ ἢ μὲν θερμότης τῆς ἀψύχου ἢ τῆς ἐμφύχου μηχανῆς δίδει τὴν κίνησιν, ἢ δὲ ξηρὰ γῆ δέχεται τὰ ναυάγια καὶ τὰς προσορμήσεις. Ἐκ τῆς ἐπόψεως ταύτης σημαντικὴν κατέχουσι θέσιν αἱ ἐμπορικαὶ κρίσεις, αἵτινες προέρχονται ἐκ τῆς δυσαρμολο-

νίας τῆς παραγωγῆς πρὸς τὴν κατανάλωσιν. Διότι ὅταν πίπτωσιν τὰ ἐργοστάσια ἐξ ὑπερβολικῆς εἵδους τινος προϊόντων παραγωγῆς, ἡ πίστις καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν σπασμωδικῶν κινήσεων τῆς ἀγορᾶς, καὶ ὁ πανικὸς φόβος ἀστραπηδὸν διαδίδεται ἵνα πέσωσιν οἱ ἔτοιμοι πρὸς πτώσιν μίαν ὥραν ταχύτερον.

Διαφέρει τὸ ζήτημα τῆς καθ' ὅλα τὰ βιομηχανικὰ στάδια ὑπερβολικῆς παραγωγῆς. Συλλήβδην θεωρουμένου τοῦ φαινομένου τούτου τῆς ἀνθρωπότητος, ἐρωτᾶται κατὰ πόσον συμβάλλει ἡ γενικὴ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς πληθώρα εἰς τὴν ἐπίτασιν τῶν κρίσεων καὶ τὴν διαδοχὴν τῶν οικονομικῶν καταστροφῶν. Ἀπαντῶμεν, ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἀβλαβές, ὅσον καὶ ὁ ἀήρ τοῦ ὁποίου ἡ ἀφθονία οὐδέποτε δύναται νὰ βλάψῃ. Μία ἐν τούτοις ἐξήγησις εἶναι ἀναπόφευκτος.

Τὸ κυρίως ὠθοῦν τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν ἐλαττήριον εἶναι τὸ συμφέρον. Ἐὰν υποθέσωμεν ὅτι παράγῃ τις ἀπλῶς ἵνα παράγῃ, ἀνευ σκοποῦ βιομηχανικοῦ κέρδους, τὸ σύμπτωμα τοῦτο εἶναι τόσον μικροσκοπικὸν ἀπέναντι τῆς ὅλης οικονομίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅσον μαρτυρεῖ ἡ σπανιότης τῆς μεγαλοφυΐας, ἣτις δὲν διανοεῖται, δὲν λέγει καὶ δὲν πράττει εἰμὴ ἐκ τῶν ἐνστίκτων ὁρμῶν αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ καλλιτέχνης, ὁ ποιητής, ὁ φιλόσοφος καὶ ὅστις ἄλλος ὁ τὴν ἀφηρημένην τῆς ὑψηλῆς νοήσεως ἐργασίαν διώκων, δὲν εἶναι ὁ συνήθης κάτοικος τῆς γῆς. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ βιομηχανικὴ ἐργασία ἐπὶ σκοπῶ κέρδους γίνεται· ἀν δὲ οὐχί, τότε ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀσχοληθῇ περὶ ἐκείνων, οἵτινες ρίπτουσι τοὺς ἰδρωτάς των εἰς τὸ βάραθρον. Ὑποθέσατε π. χ. βιομηχάνους κατασκευάζοντας πραγματείας, τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ, μόνον καὶ μόνον διότι αὐτοῖς ἀρέσκουσι! Ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι αἱ ἐπιθυμίαι τῶν καταναλωτῶν πληροῦνται εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ μένῃ τόπος διὰ πλήρωσιν ἐτέρων, καὶ ὅτι ἡ πλήρωσις αὕτη τῆς ἀγορᾶς περιλαμβάνει τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα, πάλιν ἔρχεται κατὰ νοῦν ὁ καταποντίζων τὸ πλοῦτον τοῦ μόνον καὶ μόνον ἵνα ἔχη τὴν εὐχαρί-

στησιν τῆς ὀπῆς, τὴν ὁποίαν θὰ κατασκευάσῃ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὕδατος.

Τιθεμένων τῶν σκέψεων τούτων κατὰ μέρος, ἀπολείπεται ἡ κυρία τοῦ ἀνα χειρᾶς ζητήματος βᾶσις, ἡ δύναμις τοῦτέστι τῶν καταναλωτῶν νὰ ἀγοράσωσι τὰ προσφερόμενα ἐν πλησμονῇ προϊόντα. Ἐὰν ὑπάρχωσι ἀφθονα ἐφόδια πρὸς ἀγορὰν τῶν ἀφθόνως προσφερομένων προϊόντων (ὑποτιθεμένης πάντοτε τῆς ἐπιθυμίας εἰς ἀπόκτησιν αὐτῶν), οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι δύναται νὰ προχωρήσῃ ἡ παραγωγή μέχρις ὀρίων τὰ ὁποῖα ἡ πλησμονὴ δὲν γνωρίζει. Ἐν τούτοις εἶναι εὐαπόδεικτον, ὅτι ἐὰν αὐξάνωσιν ὅλα αἱ πραγματεῖαι, αὐτὸ δὲ σημαίνει ἡ ὑπερβολικὴ καθ' ὅλα τὰ βιομηχανικὰ στάδια παραγωγῆς, θὰ ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι καὶ τὰ νομίσματα, ὡς πραγματεῖαι καὶ αὐτὰ, θὰ αὐξήσωσιν· ἐπομένως ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους διατελοῦσαι ὅλα αἱ πραγματεῖαι, αἱ τιμαὶ αὐτῶν θὰ εὐρίσκωνται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παρονομαστοῦ. Ἐὰν ἡ πλησμονὴ τῆς παραγωγῆς εἶναι ὡς δύο ἐκ τοῦ μέρους τῶν πωλητῶν, ὡς δύο εἶναι καὶ ἐκ τοῦ μέρους τῶν ἀγοραστῶν.

Ἐν γένει ὅλα τὰ συναλλάγματα ἀναλύονται εἰς τὸν γενικὸν τύπον τῆς ἀγοροπωλησίας· ἕκαστος εἶναι ἀγοραστής καὶ συγχρόνως πωλητής· ἀγοράζει ὅ,τι ἐπιθυμεῖ καὶ πωλεῖ ὅ,τι θέλει νὰ ἀπομακρύνῃ ἐξ ἑαυτοῦ. Ἡ οικονομικὴ ἀλήθεια ὅτι τὰ προϊόντα ἀνταλλάσσονται διὰ προϊόντων εἶναι ἀκατάβλητος. Ἐργάζεται τις ἕκατὸν ἡμέρας, ἵνα ἀποκτήσῃ τόσας δραχμάς ὅσαι τῷ ἀρκοῦσι ὅπως ἀγοράσῃ δι' αὐτῶν δεδομένα πράγματα. Συμβαίνει δηλαδὴ ἄμεσος καὶ ἔμμεσος ἀπὸ διαφόρων προσώπων, πρὸς τελικὸν τινα σκοπὸν, ἀνταλλαγὴ προϊόντων· ἀλλὰ τὸ κύριον μένει πάντοτε ἡ κατάρτισις πασοῦ τινος ἐφοδίων, ἐπιτηδείων εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ γενικοῦ τῆς συναλλαγῆς φαινομένου.

Καὶ ἀν υποθέσωμεν ὅτι τὰ νομίσματα δὲν αὐξάνουσιν, ἡ στασιμότης αὐτῶν ἀναβιβάζει τὴν τιμὴν των ἀπέναντι τῶν λοιπῶν πραγματειῶν, αἵτινες κατὰ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν πολλαπλασιαζονται ἐπίσης. Τότε θέλει συμβῆ ὑποτίμησις

ἄλλων τῶν πραγματειῶν ἀνάλογος, οἱ κάτοχοι δὲ αὐτῶν ἀγοράζοντες τὰ ἀνήκοντα νομίσματα θέλουσιν ἀνταλλάσσει ταῦτα, ἐπὶ τῆς κανονικῆς τῶν τιμῶν κλίμακος, πρὸς τὰς λοιπὰς πραγματείας.

Ἐάν λοιπὸν αὐταὶ διατελῶσιν ὅλαι ὑπὸ πληθῶραν παραγωγῆς, τῶν ὄρων τῶν αὐτῶν μενόντων, οὐδεμία ἀπώλεια προκύπτει. Ἀπ' ἐναντίας τὸ κέρδος τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος εἶναι προφανέστατον, διότι πολλὰ πολλοὶ παράγοντες, πολλὰ παρὰ πολλῶν δύνανται νὰ προμηθευθῶσι. Εἶναι δηλαδή ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀφθονίας, τὴν ὁποίαν τόσον ἐξηγεῖ ἡ διάδοσις τῆς ὑλικῆς εὐδαιμονίας ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς ἀποτελέσματος τῆς ἐργασίας ἣτις ἀναβιβάζει συλλήβδην τὸν ἄνθρωπον. Πῶς συνέβη ὥστε νὰ σχηματισθῇ ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ συλλήβδην παραγωγή κυφορεῖ τὰς συμφορὰς τῶν ἐμπορικῶν κρίσεων; Ἡ ἰδέα αὕτη ὀφείλεται ἰδίως εἰς τὴν βαρύτητα ἐκείνων οἵτινες τὴν διετύπωσαν, τοῦ Μάλλθου, τοῦ Σισμόνδη καὶ ἐτέρων. Ἀλλ' ἡ ἀνωτέρω ἀνάλυσις τῶν συμβαινόντων, ἐπὶ καθολικῆς ἀφθονίας τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς, ἀποδεικνύει τὸ ὀλισθηρὸν τῆς βάσεως τῶν ἐπισήμων συγγραφέων, πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ J. S. Mill ἐξηγεῖ ὡς ἀκολουθῶς τὴν μεταξὺ τῶν εὐρυτάτων θεωριῶν τῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς προκειμένης πλάνης τῶν ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχουσι δυσαρμονίαν:

Ποῖα εἶναι τὰ αἷτια, λέγει ὁ ἔξοχος τῆς ἐπιστήμης διδάσκαλος, τὰ ὁποῖα ὠδήγησαν ἄνδρας τόσον πολὺ μελετήσαντας τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα, οἵτινες μάλιστα ἔρριψαν ἐπὶ τῶν φαινομένων τούτων νέον φῶς, διὰ τῶν πρωτοτύπων ἐννοιῶν τῶν, εἰς θεωρίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἥκιστα λογικὴν; Ἐὐκυριώτερον τῆς πλάνης τῶν αἰτίων ὀφείλεται εἰς τὴν κακὴν ἐξήγησιν γεγονότων τινῶν ἐμπορικῶν. Ἐπίστευσαν ὅτι ἡ πείρα ἀπεδείκνυεν, ὅτι ἡδύνατο νὰ ὑπάρξῃ ὑπερβολικὴ προσφορὰ ἐπὶ ὅλων τῶν προϊόντων, καὶ ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀπαντᾶται ἐν τινὶ καταστάσει τῶν ἀγορῶν, ἣτις πρέπει νὰ ἐκτιμηθῇ πάντῃ διαφόρως.

Δὲν εἶναι ἀποσκοποῦ ἡ ἐπιθεώρησις τῆς καταστάσεως, εἰς

ἣν εὐρίσκονται αἱ ἀγοραὶ κατὰ τὰς στιγμὰς τῶν ἐμπορικῶν κρίσεων. Κατ' αὐτὰς ἡ προσφορὰ ὅλων τῶν πραγματειῶν εἶναι ἀνωτέρα τῆς ζήτησεως αὐτῶν ἐπὶ νομίσματι· ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸ νόμισμα εἶναι τότε ἐκείνο τὸ ὁποῖον λείπει. Κατὰ συνέπειαν τῆς αἰφνιδίας καταστροφῆς μεγάλης ποσότητος χρηματικῶν πίστειων, ἕκαστος φοβεῖται νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ νομίσματος τὸ ὁποῖον κατέχει, μέγας δὲ ἀριθμὸς ἀνθρώπων προσπαθεῖ νὰ προμηθευθῇ νομισματικὰς ποσότητας ἐπὶ πάσῃ θυσίᾳ. Τότε ὅλος μὲν ὁ κόσμος εἶναι πωλητῆς, ὀλίγοι δὲ οἱ ἀγορασταί· ὥστε δύναται ἐντεῦθεν νὰ συμβῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κρίσεως μεγίστη κατάπτωσις τῶν τιμῶν, ἐνεκεν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀποκαλεῖται ἐπισώρευσις τῶν πραγματειῶν ἢ σπανιότης τοῦ νομίσματος. Εἶναι ὅμως μέγα λάθος τὸ πιστεύειν μετὰ Σισμόνδη, ὅτι ἡ ἐμπορικὴ κρίσις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς γενικῆς ἐν τῇ παραγωγῇ ὑπερβολῆς· ἀπλῶς εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ὑπερβολῆς τῶν κερδοσκοπικῶν ἀγορῶν. Δὲν εἶναι βραδεῖα κατάπτωσις τῶν τιμῶν, εἶναι αἰφνιδία ἐπανάστασις ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ περίοδον τιμῶν ἀφρόνως ὑψουμένων· ἄμεσος αἰτία τοῦ φαινομένου εἶναι ἡ συστολὴ τῆς πίστεως, καὶ πρέπει νὰ ζητηθῇ τὸ φάρμακον οὐχὶ ἐν τῇ ἐλαττώσει τῆς προσφορᾶς ἀλλ' ἐν τῇ ἐπανορθώσει τῆς ἐμπιστοσύνης. Εἶναι προφανὲς ἐπίσης, ὅτι ἡ αἰφνιδία αὕτη διατάραξις τῶν ἀγορῶν δὲν εἶναι δεινὸν εἰμὴ διότι εἶναι πρόσκαιρον συμβεβηκὸς τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν, συμβαινούσης ἐν πῇ πρὸς τὸ νόμισμα ἀνταλλαγῇ τῶν πραγματειῶν· οὐδεὶς ἔμπορος θὰ ἐζημιούτο, ἐὰν αἱ τιμαὶ δὲν ὑψοῦντο κατόπιν, διότι αἱ μικραὶ τιμαὶ θὰ ἦσαν πρὸς ὅλους ἐπίσης καλαὶ δι' ἕκαστον ὅπως καὶ αἱ μεγάλαι. Τὸ φαινόμενον τοῦτο κατ' οὐδὲν δικαιολογεῖ τῶν διασῆμων οἰκονομολόγων τὴν περιγραφὴν ἐπὶ τῶν δεινῶν τῆς ὑπερβολικῆς παραγωγῆς. Ἡ ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀγοραστῶν μόνιμος αὕτη ὑποτίμησις τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα διαθέτουσιν οἱ παραγωγοί, κατ' οὐδὲν ὁμοιάζει πρὸς τὰ ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς κρίσεσι συμβαίνοντα.

Ἄλλο φαινόμενον διαρκέστερον, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ ὑπο-

πεθῆ ὡς ὑποστηρίζον τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν ἰδέαν, ἐπὶ τῆς γενικῆς ὑπερβολῆς ἐν τῇ παραγωγῇ καὶ ἐν τῇ ἀποταμιεύσει τοῦ πλούτου, εἶναι ἡ πτώσις τῶν κερδῶν καὶ τῶν τόκων, ἣτις παρακολουθεῖ φυσικῶς τὰς προόδους τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς παραγωγῆς. Ἡ ἐλάττωσις αὕτη τῶν κερδῶν προέρχεται ἐκ τῆς ἐσημέραι αὐξήσεως τῶν ἐξόδων τῆς ἐργασίας, αὐξήσεως ὀφειλομένης εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ πολλαπλασίασις τοῦ πληθυσμοῦ προχωρεῖ ταχύτερον τῶν προόδων τῆς γεωργίας. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου πᾶν ἄλλο συμβαίνει ἢ ἔλλειψις ἀγροαστῶν διὰ τὰς ὑπαρχούσας πραγματείας, καίτοι συνήθως οἱ ὄροι οὗτοι συγχέονται ἐν τοῖς παραπόνοις τῶν βιομηχανῶν καὶ τῶν ἐμπόρων. Ἡ ἀληθῆς ἐξήγησις τῆς βιομηχανικῆς ταύτης καταστάσεως τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι δύναται τις σχεδὸν ἐπ' ἀπειρον νὰ ἀναβιδάξῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐργασιῶν του, ἐλαττόνων τὰ ἐξ αὐτῶν κέρδη του· περίστασις γνωστοτάτη παρ' ὄλοις τοῖς ἐνεργητικοῖς καὶ νοήμοσιν ἐπιχειρηματίαις. Ἄλλὰ συμβαίνει ὥστε ἐκεῖνοι μάλιστα, οἵτινες ὑποβάλλουσιν ἑαυτοὺς εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν, νὰ παραπονῶνται κατὰ τῶν ἀναγκῶν τούτων καὶ νὰ ἐπιθυμῶσι τὴν ὑπαρξίν ὀλιγωτέρων κεφαλαίων ἢ, καθὼς λέγεται, μικροτέρων συναγωνισμῶν, ὅπως κερδίσωσι πλεόνα.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ.

Ἐνόσω ὁ ἄνθρωπος ἔζη ἐντὸς τῶν σπηλαίων καὶ τῶν δασῶν, οὐδεὶς λόγος περὶ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ του· ἅμα ὁμως ἡ ἀνάγκη κατήρτισε τὸν πρῶτον συνοικισμὸν, εὐθὺς παρέστη καὶ ἡ εἰκὼν τῶν ἐνστίκτων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κοινοτήτων. Ἐγκεῖται εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ ἡ περί τι κέντρον συνάθροισις τῶν δυνάμεών του, εὐθὺς ὡς αὐταὶ λάβουσι συνείδησιν τῆς ἀναγκαιότητος ἀλλήλων.

Ἡ κοινότης εἶναι σύνολον ἀνθρώπων στενωῶς συνδεδεμένων μετὰ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐγκαταστάσεώς των. Ἀπαιτοῦνται τὰ ὅρια τῆς πόλεως, τῆς κώμης, τοῦ χωρίου, ἵνα περιλάβωσι τὴν ἰδέαν τῆς κοινότητος, ἣτις τοιουτοτρόπως ἔχει τι ἀκίνητον καὶ σταθερῶς ἐπὶ τῆς γῆς προσηλωμένον. Δύναται τὰ ἀποτελοῦντα τὴν κοινότητα φυσικὰ πρόσωπα νὰ κινῶνται, ἡ κοινότης ὁμως ἐνόσω ὑπάρχει, εἶναι στερεῶς μετὰ τοῦ ἐδάφους συνδεδεμένη. Ὅχι ὅτι δὲν δύναται καὶ ἡ κοινότης νὰ κινήθῃ, ἀλλ' ὅτι φεύγουσα τὴν γῆν τῆς ἐγκαταστάσεως της μετουσιούται, τρόπον τινα, ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἀποικίᾳ τὴν ὁποίαν ἀλλαχοῦ κατασκευάζει καὶ παύει νὰ εἶναι ὅ,τι πρότερον ἦτο, ἵνα γείνη ἄλλο τι νέον. Μεγάλαι καταστροφαὶ τῆς ἀνθρωπότητος σχετίζονται πρὸς τοιαύτας μετακινήσεις κοινοτήτων. Παραλείπομεν περιοδικὰς τινὰς ἀναχωρήσεις καὶ ἐπιστροφὰς κοινοτήτων, ὡς π. χ. ἐκεῖναι τὰς ὁποίας ἀπαντῶμεν ἐπὶ τινῶν ὄρέων τῆς Ἀρκαδίας, τῶν ὁποίων οἱ συνοικισμοὶ ἀθρόοι μεταβαίνουσιν εἰς τὰς παραλίαις κατὰ τὸν χειμῶνα, ἵνα ἐπιστρέψωσι κατὰ τὸ θέρος, φυλαττομένων τῶν διαδοχικῶς ἐρημουμένων ἐκατέρωθεν οἰκιῶν ὑπὸ ἐπιστατῶν, τοὺς ὁποίους ἀφίνει ὀπισθεν της ἡ μετατιθεμένη κοινοτικὴ ζωή.

Ἡ κοινότης εἶναι ὁμὰς ἀνθρώπων ἀποτελοῦσα ἴδιον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ φυσικῇ ἐκτυλίξει τῆς κοινωνίας εὐρίσκων ὁ νομοθέτης, κανονίζει ἀπὸ τῶν γενικῶν τῆς πολιτείας σκοπῶν. Κατὰ τὴν διάταξιν 82 τῶν Βασιλικῶν (2, 2) «τρεῖς σύστημα ποιοῦσι», ἀρκεῖ δηλαδὴ τριῶν ἀνθρώπων ἢ ἔνωσις ἐπὶ σκοπῷ ἰδιαιτέρου μὲν καθ' ἕκαστον συνοικισμοῦ, συνεχόμενης δὲ καὶ ἐν τι ὅλον ἀποτελούσης ἐδαφικῆς περιφερείας. Κατὰ τὸ ἀρθρον 17 § 3 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας αἱ κοινότητες ὑπάγονται εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡ διεύθυνσις αὐτῶν. Κατὰ τὸ διάταγμα τῆς 23 Ἰουνίου 1837 αἱ κοινότητες ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν καθ' ἕκαστον ἔτος ἀνάλογον πρὸς τοὺς δανειστάς των πληρωμὴν τοῦ πεμπτημορίου τῶν χρεῶν των ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, ἐπὶ τῆς βα-

φιλικῆς κυβερνήσεως καὶ μέχρι τῆς εἰς δήμους μετασχηματισεὺς των γενόμενα, ἢ εἶναι ἀναμφισβήτητα ἢ δικαστικῶς ἀνεγνωρίσθησαν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τοῦ ἀπὸ 27 Δεκεμβρίου 1833 νόμου ἐνωθέντων πλειότερων χωρίων εἰς ἓνα δῆμον, ἐπιφυλάττεται εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἡ ἰδιοκτησία του, ἡ ἀπόλαυσις τῆς περιουσίας, τὴν ὁποίαν ἤθελεν ἔχει τυχὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνώσεως καὶ ἡ ἰδιαιτέρα αὐτῆς διαχειρίσις· ἡ δὲ περιουσία αὕτη δὲν δύναται νὰ συγχωνευθῇ, εἰμὴ ὅταν τὰ ἐνωθέντα χωρία συγκατατεθῶσιν ὁμοφώνως εἰς τοῦτο, καὶ ὅταν καὶ τὰ μὴ ἔχοντα δικαίωμα εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ταύτην ἀγοράσωσι τὴν εἰς αὐτὴν μετοχὴν.»

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω νομικὰ κείμενα δὲν μένει ἀμφισβολία, ὅτι αἱ κοινότητες ὑπάρχουσι διότι ὑπάρχουσι, ἀνεγνωρίζομεναι τούτω τῷ λόγῳ ὑπὸ τῆς Πολιτείας, ἣτις τοιοῦτοτρόπως δὲν ἐπιφυλάσσει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκάστοτε ἐγκρίσεως τῆς ὑπάρξεώς των, διότι ἀρκεῖ ἡ ἐκτεθεῖσα ἐκ προοιμίων κύρωσις τῆς νομικῆς φύσεως αὐτῶν. Ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁ νομοθέτης κατασκευάζει τὰς κοινότητας, ἀντίκειται εἰς τὴν θεμελιώδη ἐννοίαν τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν, ὅτι αὐτὸς ὁ νομοθέτης εἶναι προῖόν τῶν κατὰ μέρος κοινοτήτων. Ἡ κοινότης εἶναι εἶδος ἐνστίκτου τινος οἰκονομικοῦ συνεταιρισμοῦ, καὶ ὅν αἱ ἀποφάσεις τῶν πλειόνων ἔχουσι τὴν ἰσχὺν τῆς ἐνεργείας· ἡ πλειοψηφία συγκεντρώνει ἐν ἑαυτῇ τὴν ὅλην δύναμιν τῆς κοινότητος ὡς προσώπου. Τοιοῦτοτρόπως ἡ διάταξις 160 τῶν Βασιλικῶν (2, 3) ὀρίζει, ὅτι «πρὸς πάντας ἀναφέρεται τὸ δημόσιον γινόμενον ὑπὸ τοῦ μείζονος μέρους.» Τὸ ζήτημα τῆς ἀπαρτίας πρέπει νὰ λυθῇ ἐξ ἀναλογίας τῶν ἐπὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἰσχυόντων (ἄρθρον 56 τοῦ δημοτικοῦ νόμου), ἣτοι ἀπαιτούμενον εἶναι, πρὸς λήψιν μέτρου τινος ἐν ὀνόματι τῆς κοινότητος, ἢ ἐν τῇ συνεδριάσει αὐτῆς παρουσία τῶν δύο τρίτων τοῦλάχιστον τῶν μελῶν αὐτῆς, τῶν ὁποίων τὰ πλείονα ἀποφασίζουσι.

Ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι οὐδὲν μέλος τῆς κοινότητος, οὔτε ὅλα ὁμοῦ θεωροῦνται κύριοι αὐτῆς. Ἡ ἐννοία τῆς κοινότητος

ἔχει τι μυστηριώδες, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος εἰς τὸ παρὸν καὶ περαιτέρω εἰς τὸ μέλλον. Θεωροῦνται ὅλοι διαχειρισταί, τρόπον τινά, αὐτῆς καὶ ἀντιπρόσωποι κατὰ τινὰ ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἐν ταῖς μεγάλαις συνελεύσεσι τῶν λαῶν ἐνεργούμενα, ἐν οἷς οἱ πλείονες νομοθετοῦσι καὶ τὴν κυβέρνησιν ὀργανίζουσι χωρὶς νὰ εἶναι κύριοι τῆς μεγάλης τοῦ ἔθνους ὀλικῆς κοινότητος. Ἡ διαχειριστικὴ δύναμις τῆς μερικῆς κοινότητος περιλαμβάνει τὴν συντήρησιν τῶν ὑπαρχόντων κτημάτων της, τὴν κάρπωσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀπόκτησιν νέων· ὅπως τὸ φυσικὸν πρόσωπον οὔτω καὶ τὸ περὶ οὗ πρόκειται νομικὸν ἔχει ἀκώλυτον τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν συναλλαγὴν. Ἐν γένει ἡ διοίκησις τῆς περιουσίας τῆς κοινότητος ἀνήκει εἰς τὴν ἐλευθέραν βούλτησιν αὐτῆς. Ἐχει ἡ Πολιτεία δικαίωμα ἐπισκοπήσεως καὶ ἐγκρίσεως; Ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὰς μεταξὺ Δήμου καὶ Κράτους νομικὰς σχέσεις, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ Πολιτεία ἐξασκεῖ κηδεμονικὴν τινὰ ἐποπτείαν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ δημοτικοῦ ὀργανισμοῦ, τόσον ἐν τῇ διοικητικῇ ὅσον καὶ ἐν τῇ οἰκονομικῇ σφαίρα αὐτοῦ. Δὲν φρονοῦμεν ὅμως ὅτι ἡ διοικητικὴ αὕτη ἐπὶ τῶν δήμων κηδεμονεῖα, ἐπὶ εἰδικῶς νενομοθετημένων στηριζομένη, δύναται ἐξ ἀναλογίας νὰ ἐπεκταθῇ καὶ πρὸς τὰς κοινότητας, ἐπὶ τῶν ὁποίων τοιοῦτοι ὀρισμοὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ τοῦ διοικητικοῦ δικαίου διαρρυθμίσει ἐλλείπουσι. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ὁ κανὼν· ἵνα περιορισθῇ δὲ ἡ χρῆσις της ἐπὶ δεδομένων περιπτώσεων, ἀναπόφευκτος ἢ ἐκπεφρασμένη τοῦ νομοθέτου παρέμβασις.

Ἡ ζωὴ τῆς κοινότητος ἐκλείπει μετὰ τῆς τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν στοιχείων. Εἶναι ταῦτα, ὡς εἶδομεν, πραγματικὰ καὶ προσωπικά. Ὅταν τὸ ἔδαφος της ἐξαφανισθῇ ὑπὸ τὸ βάρος μεγάλων τῆς γῆς καταστροφῶν, οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ σωθῶσι· ἐὰν ὅμως θέλωσι κοινότητα, πρέπει νὰ θεμελιώσωσιν νέαν. Ἐπὶ δὲ καταστροφῆς καὶ διασπορᾶς τῶν ἀνθρώπων τίς λόγος περὶ κοινοτήτων τῶν ὁποίων τὰ ἔχνη ὁ ἀρχαιολόγος παρατηρεῖ ἐπὶ τῆς ἡρημωμένης γῆς; Ἐν τούτοις ἡ ἡμετέρα νομοθεσία παραδέχεται, ὅτι καὶ εἰς μόνος ἄνθρωπος

ἐὰν ἐπὶ τῆς κοινότητος ζῆ, θεωρεῖται αὕτη ὑπάρχουσα (διατ. 107 Βασιλικῶν 8, 2).

Συζητεῖται ἂν δύνανται τὰ μέλη τῆς κοινότητος νὰ καταδικάσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι συμφωνοῦσι ἑκατὸν ἄνθρωποι νὰ ἀποικήσωσιν εἰς ἀγορασθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν γῆν, τί ἐμποδίζει αὐτοὺς ἵνα ἐγκαταλείψωσι ταύτην; Ἐπομένως ἰδοὺ ὅτι ἡ σιωπηρὰ θέλησις των καταδικάζει τὴν ὀργανισθεῖσαν κοινότητά των εἰς τὸν ἐξ αὐτοχειρίας θάνατον. Ἐὰν δὲ ἡ σιωπηρὰ θέλησις ἀρκῆ, ἄμουςον εὐρίσκωμεν τὸ ὑπὸ τίνων διατυπωθὲν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκπεφρασμένη.

Οὐ μικρὸν ἔχει ἐνδιαφέρον καὶ ἕτερον ζήτημα, ἂν ἡ Πολιτεία δύναιται νὰ διαλύῃ τὴν κοινότητά. Ἀνεξαρτήτως τῶν προσωπικῶν συνεταιρισμῶν, περὶ ὧν δὲν πρόκειται ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ, πολὺ ἀμφιβάλλομεν εἰς τοιοῦτο δικαίωμα τῆς πολιτείας ἐπὶ τῶν ἀκινήτων κοινοτήτων. Ἐπὶ δεσποτικῶν ὀργανισμῶν ἐννοοῦμεν τὰς μεταναστεύσεις χωρίων, πόλεων, ἐπαρχιῶν ὀλοκλήρων, ἐκεῖ ὅπου ἡ θέλησις τοῦ δυνάστου ὀρίζει. Ἐν χώραις ὅμως ἐλευθέραις ἔχει τόσῃ ἐπὶ τῶν κατὰ τόπους ἀκινήτων ἐγκαταστάσεων τοῦ λαοῦ ἐξουσίαν ἡ Πολιτεία, ὅσῃν καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιαιτέρων κτημάτων ἐκάστου ιδιώτου. Ἐὰν δύναιται αὕτη λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης νὰ καταλάβῃ ἰδιωτικὴν καὶ κοινοτικὴν ἰδιοκτησίαν, προηγουμένης πάντοτε ἀποζημιώσεως, εἶναι φανερόν ὅτι ἡ συνταγματικὴ αὕτη ἀρχὴ μεταφέρει τὸ διοικητικὸν δικαίωμα τῆς διαλύσεως τῶν ἀκινήτων κοινοτήτων εἰς τὴν μόνην κανονικὴν αὐτοῦ θέσιν.

ΙΝΔΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ.

Ἡ ἐμπορικὴ τῆς Ἰνδίας ἐπίδοσις εἶναι γεγονός τῆς μακρᾶς τοῦ ἔθνους τούτου ζωῆς. Χώρα πλουσία εἰς φυσικὰ καὶ ποι-

κίλα προϊόντα, πυκνῶς κατωκημένη, ἔκπαλαι δὲ πεπολιτισμένη κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνατολικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀναπτύξεως, ἔχει ὅλα τὰ προσόντα εἰς καλλιέργειαν ἀκμαίας ἐμπορίας. Ἀξιοσημεῖωτον εἶναι τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα καὶ τὸ ἐλατήριον τῆς δραστηριότητος, τὰ ὅποια διακρίνουσι τὸν ἀρχαιοπρεπῆ αὐτὸν πληθυσμόν.

Περίφημοι εἶναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰνδικῆς χώρας αἱ περιοδικαὶ ἐμπορικαὶ πανηγύρεις, ἐν αἷς μέγισται λαῶν ποσότητες συναλλάσσουσι τὰ προϊόντα αὐτῶν. Ἐν Ἀμβάλῃ π.χ. τρίτον περίπου ἑκατομμυρίου ἀνθρώπων συναντᾶται κατ' ἔτος, κινούμενον ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ τῆς συναλλαγῆς ἐνστίκτου. Τοιαῦται πανηγύρεις πολλαχοῦ συγκροτοῦνται κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν ἀναμνήσεων. Ἐν Δέλῃ, Μουλτάκῃ, Μενσόρῃ ἐπισημότατα εἶναι τὰ τοιαῦτα ἐμπορικὰ κέντρα. Ἐν μόνῃ τῇ Πενδιάβῃ συγκροτοῦνται 129 πρώτης τάξεως ἐμπορικαὶ πανηγύρεις. Ἐν τῷ προεδρείῳ τῆς Βομβάης ὁ ὀργανισμὸς αὐτῶν ἔχει τὴν κανονικότητα τῆς εὐρυτέρας συνηθείας.

Ἡ ποικιλία τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰνδικῆς, ἀναβιδάζεται ὑπὸ τοῦ Κ. Βάτσων εἰς 9 χιλ. Ὅσον ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως τὰς ἐν αἷς κυκλοφοροῦσι ταῦτα ἐμπορικὰς πανηγύρεις, ἐν ἄλλαις μὲν ἐπικρατεῖ ἡ χονδρική πώλησις, ὡς π.χ. κατὰ τὰς κεντρικὰς ἐπαρχίας ἐπὶ τοῦ βάμβακος κλπ., ἐν ἄλλαις δὲ ἡ τμηματικὴ πώλησις, ὡς π.χ. κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας. Ἡ πρὸς νότον τῆς Δεκάνης πανήγυρις τῆς Μενσόρῃς ἀποτελεῖ ποικιλώτατον δείγμα περιοδικῶν τῆς Ἰνδικῆς καθόλου βιομηχανίας ἐμπορικῶν ἐκθέσεων.

Ἐν τούτοις παρατηρεῖται κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅτι ὅσον προάγεται ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία, τόσον καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἐμπορία παγιωτέρα ἐπὶ τῶν τόπων καθίσταται. Ὅταν οἱ καταναλωταὶ διὰ τῆς ταχύτητος τοῦ ἀτμοῦ καὶ τῶν μονίμων τοῦ ἐμπορίου συνδυασμῶν ἀσφαλέστερον συνεννοοῦνται ἄνευ πανηγυρικῶν μετακινήσεων, ἕκαστος ἐννοεῖ ὅτι ὅσα προ-

βαίνει τὸ φαινόμενον τοῦτο, τόσω τὸ μέλλον τῶν πανηγύρεων περιορίζεται. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἡ κεντρικὴ Ἰνδία ἀνήκει εἰσέτι εἰς τὴν ἐμπορικὴν τῶν πανηγύρεων περίοδον, μόνοι δὲ καθ' ὅλην τὴν χώραν οἱ μῆνες τῶν συνεχῶν βροχῶν ἀναβάλλουσι τὴν μεγάλην τῶν Ἰνδικῶν πανηγύρεων διακονίαν.

Ἐὰν ὡς ἀπανταχοῦ σχεδὸν συμβαίνει, ἐλλείπουσιν ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἰνδίας καταστατικαὶ πληροφορίαι, ἐπὶ τοῦ ἐξατερικοῦ ὁμῶς συμβαίνει ὅλως τὸ ἐναντίον. Παρὰ λείποντες τὴν διεθνῆ διὰ ξηρᾶς ἐμπορίαν τῶν Ἰνδιῶν, τὸ θαλάσσιον αὐτῶν ἐμπόριον εἶχεν ὡς ἐξῆς ἐν τελευταίᾳ τινι περιόδῳ. Πρόκειται περὶ τριῶν ἐτῶν διαχωριζομένων ὑπὸ πενταετοῦς διαστήματος.

Κατὰ τὸ 1862 εἰσαγωγή 37,272,417 λιρ. στερλ. καὶ ἐξαγωγή 37,000,397.

Κατὰ τὸ 1867 εἰσαγωγή 42,275,619, λ. στ. καὶ ἐξαγωγή 44,291,497.

Κατὰ τὸ 1872 εἰσαγωγή 42,657,560 λ. στ. καὶ ἐξαγωγή 64,661,940.

Ἐκ τούτων δείκνυται ὅτι ἐν διαστήματι δεκαετηρίδος αἱ ἐμπορικαὶ ἐργασίαι τῆς Ἰνδίας ηὐξήθησαν κατὰ 22 ἑκατομ. ἢτοι 30 %.

Εἴαι ἀξιοσημείωτος ἡ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς ἀναλογία τῶν ἐμπορευμάτων πρὸς τὰ νομίσματα. Τοιοῦτρόπως ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὸ 1862 εἰσῆχθησαν ἐμπορεύματα 22,320,432 λιρ. στερλ. καὶ νομίσματα 14,951,985, ἐξῆχθησαν δὲ 36,317,042 λ. στ. εἰς ἐμπορεύματα καὶ 683,355 εἰς νομίσματα· κατὰ τὸ 1867 εἰσῆχθησαν 29,038,715 λ. στ. εἰς ἐμπορεύματα καὶ 13,236,904 εἰς νομίσματα, ἐξῆχθησαν δὲ 41,859,904 εἰς ἐμπορεύματα καὶ 2,431,503 εἰς νομίσματα· κατὰ τὸ 1872 εἰσῆχθησαν 31,083,747 λ. στ. εἰς ἐμπορεύματα καὶ 11,573,813 εἰς νομίσματα, ἐξῆχθησαν δὲ 63,185,847 εἰς ἐμπορεύματα καὶ 1,476,093 εἰς νομίσματα. Ἐξ οὗ δῆλον ὅτι ἡ ἰσοστάθμισις τῆς ἀξίας τῆς εἰσαγωγῆς

πρὸς τὴν τῆς ἐξαγωγῆς ἀναπληροῦται διὰ μεγάλης ποσότητος νομισμάτων, ἅτινα εἰσρέουσι κατ' ἔτος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ εἰσροὴ αὕτη τῶν πολυτίμων μετάλλων καὶ ἰδίως τῶν ἀργυρῶν εἶναι γεγονός, ὅπερ ἔκπαλαι ἐλάμβανε χώραν ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν καὶ ἐξηγεῖται ἀφ' ἑνὸς ἐκ τῆς μικρᾶς εἰς ἄργυρον φυσικῆς προμηθείας τῶν Ἰνδικῶν μεταλλευτικῶν γαιῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς μεγίστης χρήσεως τῶν νομισμάτων αὐτῶν, εἰς ἐπιδείξεις πολυτελείας, ἐφ' ὅσον οἱ Ἰνδοὶ προσκολλῶσι αὐτὰ ἐπὶ τῶν χειρῶν, ἐπὶ τῶν ποδῶν, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐπὶ τῶν ζωνῶν, ἐπὶ τῶν ἐνδυμασιῶν, τῶν ἵππων, τῶν ἐλεφάντων κλπ. Ἐν τοσοῦτῳ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἡ εἰσαγωγή τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργυροῦ, θέλομεν ἰδεῖ, ὅτι ἠλαττώθη ἐπὶ 3 ²/₅ ἑκατομ. λ. στ. ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ ἐξαγωγή ηὐξήθη ἐπὶ ¹/₅ ἑκατομ.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνει ἡ εἰσαγωγή τοῦ 1872, εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα: Βαμβάκηρὰ ὑφάσματα ἀξίας 15,009,981 λ. στ: νήματα καὶ κλωσταὶ 2,473, 353 λ. στ: μέταλλα ἀκατέργαστα 1,464,936 λ. στ: μέταλλα πρὸς χρῆσιν τῶν σιδηροδρόμων 516,996 λ. στ: μέταλλα ἐν εἰδει μηχανῶν 405,835 λ. στ: μέταλλα κατεργασμένα εἰς κοσμήματα 925,839 λ. στ: οἶνος, οἰνόπνευμα καὶ ζῦθος 1,381,961 λ. στ: ἄλας 913,915 λ. στ: ὠμὴ μέταξα 651,595 λ. στ: ὑφάσματα ἐκ μετάξης 480,980 λ. στ.

Τὰ κυριώτερα δὲ προϊόντα τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ 1872 εἰσὶ τὰ ἐξῆς: κλωσσὸς ἐκ μαλλοῦ (ἢ κροκίς) ἀξίας 21,272,439 λ. στ: ὄπιον 13,365,228 λ. στ: σῖτος 4,865,748 λ. στ: κἀνναβίς 4,117,308 λ. στ: Ἰνδιγον 3,705,475 λ. στ: ἐλαιόσποροι 2,728,127 λ. στ: τέιον 1,482,189 λ. στ: καφῆς (μὴ ὑπολογιζομένου τοῦ τῆς Κευλάνης ὅστις ἐξάγεται διὰ τῆς Κολομβίας) 1,380,409 λ. στ: Εἰς ἱκανὴν ποσότητα ἀναβιβάζεται ἐπίσης ἡ ἐξαγωγή τῶν ἐρίων, τῆς μετάξης, τῶν ἐλεφαντοδόντων, τῶν δερμάτων, τῆς ζανχάρεως κλπ.

Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν πλοίων τῶν ἐνασχολουμένων εἰς τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον τῆς Ἰνδίας συνεποσοῦτο, κατὰ τοὺς τε-

λευταίους λιμενικούς τῆς καταστατικῆς πίνακας, μέχρι τῶν 7,000 χωρητικότητος 2,500,000 τόνων· εἰς τὸν ἀριθμὸν δὲ τοῦτον δυνάμεθα νὰ ἐπιπροσθέσωμεν τὰ ἐπιτόπια ἀκτοπλοϊκὰ πλοῖα, ἅτινα συμποσοῦνται εἰς 6 1/2 χιλ. χωρητικότητος 800,000 τόνων. Τὰ πλεῖστα ἐμπορικὰ πλοῖα, τὰ διαπλέοντα τὰς Ἰνδικὰς θαλάσσας, ἀνήκουσι τῇ Ἀγγλίᾳ, σπανίως δὲ φαίνεται κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα ἡ ναυτικὴ σημαία ἄλλων ἐθνῶν, ἐκτὸς ταχυδρομικῶν τινῶν Γαλλικῶν, Αὐστριακῶν καὶ Ὀλλανδικῶν ἐταιριῶν, σπανιώτερον δ' ἐτι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ἡ κατὰ λιμένας ἐμπορικὴ κίνησις ἔχει ὡς ἀκολουθῶς· Καλκούττα εἰσήγαγε 19,668,840 λ. στ. καὶ ἐξήγαγε 27,718,278· πλοῖα 871. Βομβάη εἰσήγαγε 17,635,807, λ. στ. καὶ ἐξήγαγε 25,899,239· πλοῖα 865. Μαδράση εἰσήγαγε 3,065,108 λ. στ. καὶ ἐξήγαγε 2,901,067· πλοῖα 3,700. Ῥανγούν εἰσήγαγε 1,346,901 λ. στ. καὶ ἐξήγαγε 1,711,443· πλοῖα 739. Καράτση εἰσήγαγε 408,131 λ. στ. καὶ ἐξήγαγε 807,800· πλοῖα 293.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΒΕΓΓΕΡΗΣ.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ

Τ Η Σ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ.

Ὡς γνωστὸν, ἡ Γερμανία εἶναι αὐτοκρατορικὴ Ὀμοσπονδία, ἀποτελουμένη ἐξ 26 ἐπικρατειῶν, ἐν αἷς προέχει ἡ Πρωσικὴ. Ἐπὶ ὀλίκοῦ πληθυσμοῦ 41,500,000 κατοίκων, ἡ μὲν Πρωσσία περιέχει 25,436,702, ἡ δὲ Βαυαρία 4,906,059· ἡ δὲ Σαξωνία 2,594,597, ἡ δὲ Βυρτεμβέργη 1,836,218, ἡ δὲ Βάδη 1,430,049, ἡ δὲ Ἀλσατία-Λωραίνη 1,427,282. Ἐκαστὴ τῶν λοιπῶν ἐπικρατειῶν περιέχει ὀλιγώτερον τοῦ ἐκατομμυρίου κατοίκων, κατατάσσονται δὲ κλιμακῶδον ὡς ἀκο-

λουθῶς· Ἔσση 831,155, Μεκλεμβούργ-Σβεράιν 538,333, Ὀλδεμβούργ 299,706, Βρούνσβικ 299,179 Σάξ-Βεΐμαρ 275,527, Ἀμβούργον 255,088, Ἀνχάλτ 193,266, Σάξ-Μάινινγεν 180,185, Σαξ-Κοβουργ-Γότα 162,825, Σαξ-Ἀλτεμβουργ 135,865, Λίππ 109,906, Βρέμη 105,861, Μέκλεμβουργ-Στρελίτζ 89,947, Ρέους (κλάδος δευτερότοκος) 84,985, Σβαρτζβουργ-Ρούδολσταδτ 72,193, Σβέρτζβουργ-Σονδερσάουζεν 62,099, Βάλδεκ 52,542, Λυβέκ 45,173, Ρέους (κλάδος πρωτότοκος) 44,956, Σιάμβουργ-Λίππ 30,949.

Ἐκτὸς τῶν δημοσίων δαπανημάτων, τὰ ὅποια ἰδιαιτέρως ὑποτίθενται καθ' ἐκάστην τῶν 26 τούτων ἐπικρατειῶν διὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν διοίκησιν, ὑπάρχουσι καὶ ὁμοσπονδιακὰ δαπανήματα, ἀναπόφευκτα εἰς συντήρησιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τῆς Γερμανίας ὀργανισμοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἐκ τοῦ ἐσχάτως ἐνώπιον τοῦ Ὀμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου ὑποβληθέντος σχετικοῦ νομοσχεδίου ἐξάγομεν τὴν ἐπομένην κλιμακῶδον πρὸς ἕκαστον κράτος διανομὴν τῆς ὅλης συνεισφορᾶς, συνισταμένης ἐκ 4,518,569 λιρ. στερλ. ἐξ ὧν ἀναλογεῖ πρὸς ἕκαστον κάτοικον τῆς Γερμανικῆς Ὀμοσπονδίας ἡ ποσότης 2 3/4 νέων δραχμῶν.

Πρωσσία 2,209,965 λιρ. στερλ. Βαυαρία 950,777, Βυρτεμβέργη 338,866, Σαξωνία 236,980, Βάδη 218,228, Ἀλσατία-Λωραίνη 171,278, Ἔσση 75,882, Μεκλεμβούργ-Σβεράιν 47,455, Ἀμβουργ 33,467, Βρούνσβικ 28,085, Ὀλδεμβουργ 27,391, Σάξ-Ἀλτεμβουργ 26,012, Σάξ-Βεΐμαρ 25,130 Ἀνχάλτ 18,337, Σαξ-Μάινινγεν 16,691, Σαξ-Κοβουργ-Γότα 15,777, Βρέμη 12,251, Λίππ 9,643, Μεκλεμβουργ-Στρελίτζ 8,196, Ρέους (κλάδος δευτερότοκος) 7,928, Σβαρτζβουργ-Ρούδολσταδτ 6,576, Σβαρτζβουργ-Σονδερσάουζεν 5,785, Λύβεκ 4,893, Βάλδεκ 4,687, Ρέους (κλάδος πρωτότοκος) 4,037, Σιάουμβουργ-Λίππ 2,443.

II.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΜΕΤΑΞΟΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1877.

Ἐν τῷ 52ῳ φυλλαδίῳ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως (Ἰούνιος 1877) ἐπραγματεύθημεν περὶ τῆς ἐν ἔτει 1876 παγκοσμίου μεταξοπαραγωγῆς. Δὲν εἶναι ἀπὸ σκοποῦ νὰ παρακολουθήσωμεν τὰ φαινόμενα τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου κλάδου τῆς βιομηχανίας καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1877, ἀπὸ τῶν πληροφοριῶν τὰς ὁποίας παρέχει ἡ ἐν Λυῶν ἑταιριστικὴ Ἐνωσις τῶν ἐμπορευομένων τὴν μέταξαν, καθὼς καὶ ἡ ἐν Γαλλίᾳ διοικητικὴ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἀπογραφὴ, καθ' ἣ τὸ Journal de la Société de Statistique de Paris σχετικῶς ἐδημοσίευσεν τελευταῖον. Ἀπὸ 8,947,800 χιλιογράμμων, εἰς ἃ ὑπελογίζετο ἡ παγκόσμιος μεταξοπαραγωγὴ τῷ 1872, κατέβη αὕτη εἰς 8,494,800 τῷ 1873, ἀνέβη εἰς 10,073,800 τῷ 1874, κατέβη εἰς 9,575,300 τῷ 1875, εἰς 7,986,650 τῷ 1876, ἵνα δείξῃ τάσεις εἰς βελτίωσιν τῷ 1877, διότι κατ' αὐτὸ ἀνέβη εἰς 8,503,120.

Ἐὰν διαιρέσωμεν τὴν παγκόσμιον μεταξοπαραγωγὴν εἰς τρία τμήματα, τὸ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης (Γαλλία, Ἰταλία, Ἰσπανία καὶ Πορτογαλλία), τὸ τῆς Ἀνατολῆς (Ἑλλάς, Τουρκία, Περσία, Κορασάν) καὶ τὸ τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς (Κίνα, Ἰαπωνία, Ἰνδία), παρατηροῦμεν ὅτι ἐν ἔτει 1877 μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων τμημάτων διανέμεται ἡ μεταξοπαραγωγὴ ὡς ἑξῆς: 2,447,720 χιλιογράμματα ἐν τῷ α'. τμήματι, 603,700 ἐν τῷ β', καὶ 5,451,700 ἐν τῷ γ'. Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως, ὅτι ἡ ἐλάττωσις τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς δὲν ἐνεργεῖ ἐπίσης καὶ κατὰ τὰ τρία τμήματα αὐτῆς, διότι τὰ ὑπὸ χείρονα ὄρου διατελοῦντα εἶναι τὸ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τὸ τῆς πέραν ἡμῶν Ἀνατολῆς, διότι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἀπὸ 3,722,600 χιλιογράμ. τῷ 1874 κατέπεσεν ἡ μεταξοπαρα-

γωγὴ 3,456,800 τῷ 1875 καὶ ὑπερβολικῶς εἰς 1,237,650 τῷ 1876, ἵνα ἐπαισθητῶς βελτιωθῇ τῷ 1877 ὑπολογιζομένη κατ' αὐτὸ εἰς 2,447,720. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τμήματι ἀπὸ 952,700 χιλιογρ. τῷ 1874 ἡ μεταξοπαραγωγὴ κατέβη εἰς 744,400 τῷ 1875, εἰς 642,200 τῷ 1876 καὶ εἰς 603,700 τῷ 1877, τάσις σταθερὰ πρὸς κατὰπτωσιν. Ἐν τούτοις τὸ τρίτον τμήμα παριστᾷ τὴν ἐν ἔτει 1877 μεταξοπαραγωγὴν τοῦ κρείττονα τῆς ἐν ἔτει 1874 καὶ 1875, διότι ἐνῶ 5,398,500 χιλιογρ. τῷ 1874 καὶ 5,374,100 τῷ 1875, τῷ 1877 ἀνέβη εἰς 5,451,700, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν ἐν ἔτει 1876 γενναιοτέραν αὔξησιν εἰς 6,106,800.

Δυνάμεθα νὰ μελετήσωμεν καθ' ἑκάστην τῶν μεταξοπαραγωγῶν ἐπικρατειῶν τὰ διάφορα ἐπὶ τοῦ προκειμένου συμπτώματα :

Γαλλία.—Οἱ κουκολόσποροι τοὺς ὁποίους ἐκαλλιέργησεν αὕτη τῷ 1877 ἀναβιβάζονται εἰς 562,032 οὐγκίας, πλείονας τῶν τοῦ 1876 (516,950) καὶ ἐλάσσονας τῶν τοῦ 1875 (516,930), τὸ πλεῖστον ἰθαγενεῖς (425,532 τοιοῦτοι ἀντὶ 136,500 ξένων, τῷ 1877). Εἰς 11,400,456 χιλιογράμματα κουκουλίων ἀνάγεται ἡ κουκουλοπαραγωγὴ τοῦ 1877 ἀπέναντι τῆς κακίστης τοῦ 1876, ὅτε ὑπελογίζετο εἰς 2,396,385. τῷ 1875 ἀνέβαινε εἰς 10,770,563 καὶ τῷ 1874 εἰς 11,071,694. Ἐν γένει ἡ μεταξοπαραγωγὴ τῆς Γαλλίας (Κορσικῆς καὶ Ἀλγερίας) ἀνέβη τῷ 1877 εἰς 873,120 χιλιογράμματα, ἀντὶ τῶν 156,150 τοῦ 1876. κατὰ τὸ 1875 ὑπελογίζετο εἰς 732,100 καὶ τὸ 1874 εἰς 731,000. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Γαλλίᾳ σκωληκοτρόφων ἀνέβαινε τῷ 1877 εἰς 164,347, ἀπέναντι τῶν 151,883 τοῦ 1876.

Ἰταλία.—Ἡ παραγωγικότης τῶν κουκουλοσπόρων ὑπελογίσθη ἐν Ἰταλίᾳ εἰς 14—15 χιλιογράμματα κουκουλίων ἀπὸ μιᾶς οὐγκίας κουκουλοσπόρου. οἱ κίτρινοι σπόροι ἔφθασαν μέχρις 60 χιλιογράμμων κουκουλίων ἐν Τοσκάνῃ, κατὰ μέσον δὲ ὄρον ἐν τῇ ὅλῃ Ἰταλίᾳ εἰς 30—32 χιλιογρ. κουκουλίων (πάντοτε ἀπὸ μιᾶς οὐγκίας κουκουλοσπόρου). Ἐν γένει ἡ

Ἰταλική μεταξοπαραγωγή ἀπὸ 2,860,000 χιλιογράμμων τῷ 1874 κατέβη εἰς 2,606,000 τῷ 1875, εἰς 993,000 τῷ 1876, ἵνα ἀναβῆ εἰς 1,506,000 τῷ 1877· ἐπαισθητὴ βελτίωσις ἀπὸ τῆς μεγάλης τοῦ 1876 πτώσεως.

Ἰσπανία. — Ἡ σκωληκοτροφία τῆς χώρας ταύτης ὅση-μέραι ἐκπίπτει, χαλαρουμένου τοῦ βιομηχανικοῦ κατὰ τὸν κλάδον τοῦτον ζήλου. Ἀπὸ 171,400 χιλιογράμμων τῷ 1872 κατέβη ἡ μεταξοπαραγωγή αὐτῆς εἰς 131,600 τῷ 1874 εἰς 115,100 τῷ 1875 εἰς 85,500 τῷ 1876 καὶ εἰς 66,000 τῷ 1877.

Ἑλλάς. — Ἀπὸ 18,000 χιλιογράμμων τῷ 1873 κατέβη ἡ μεταξοπαραγωγή αὐτῆς εἰς 13,000 τῷ 1874, ἵνα ἀναβῆ εἰς 16,000 τῷ 1875 καὶ 16,000 τῷ 1877, καταβῆ δὲ τῷ 1874 εἰς 11,000. Αἱ διακυμάνσεις αὗται ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ὁ σχετικὸς κλάδος τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας ἀγωνίζεται.

Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία. — Ἡ μεταξοπαραγωγή αὐτῆς, ἀπὸ τῶν περιφερειῶν Βόλου, Θεσσαλονίκης καὶ Ἀδριανουπόλεως, ὑπολογιζομένη εἰς 163,000 τῷ 1874, κατέβη εἰς 130,700 τῷ 1875, εἰς 93,700 τῷ 1876 καὶ εἰς 67,700 τῷ 1877.

Ἀσιατικὴ Τουρκία. — Ἐν μὲν τῇ Προύσῃ ἀπὸ 206,000 χιλιογράμμων τῷ 1874, κατέβη ἡ μεταξοπαραγωγή εἰς 152,000 τῷ 1875, εἰς 105,000 τῷ 1876 καὶ εἰς 75,000 τῷ 1877. Ἐν δὲ τῇ Συρίᾳ ἀπὸ 170,700 τῷ 1874, εἰς 135,700 τῷ 1875, εἰς 117,500 τῷ 1876, ἵνα ἀναβῆ εἰς 140,000 τῷ 1877.

Γεωργία, Περσία, Χορασάν. — Ἀπὸ 400,000 τῷ 1874 κατέβη ἡ μεταξοπαραγωγή τῶν χωρῶν τούτων εἰς 310,000 καθ' ἕκαστον τῶν ἐπομένων ἐτῶν 1875—77.

Κίνα. — Ἐκ μὲν τῆς περιφέρειας Σαγκαί ἀπὸ 3,373,000 χιλιογράμμων τῷ 1874 κατέβη ἡ ἐξαγωγή τῆς μετάξης εἰς 3,297,000 τῷ 1875 καὶ ἀνέβη εἰς 3,447,000 τῷ 1876, ἵνα καταβῆ εἰς 2,820,000 τῷ 1877. Ἐκ δὲ τῆς περιφέρειας

Καντὸν ἀπὸ 824,100 τῷ 1874 ἀνέβη εἰς 1,011,300 τῷ 1875, εἰς 1,034,000 τῷ 1876 καὶ κατέβη εἰς 920,000 τῷ 1877.

Ἰαπωνία. — Ἀπὸ 597,000 χιλιογράμμων τῷ 1874 ἀνέβη ἡ ἐκ τοῦ Ἰοκοχάμα ἐξαγωγή τῆς μετάξης εἰς 679,000 τῷ 1875, εἰς 1,061,000 τῷ 1876 καὶ ὑπολογίζεται εἰς 1,040,000 τῷ 1877.

Ἰνδία. — Ἡ ἐξαγωγή τῆς Καλκούτας, ὑπολογιζομένη εἰς 604,200 χιλιογράμματα τῷ 1874, κατέβη εἰς 386,400 τῷ 1875, ἵνα ἀναβῆ εἰς 564,800 τῷ 1876 καὶ 671,700 τῷ 1877.

ΟΙ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ ΠΡΩΗΝ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΟΙ.

Ὅχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ κύριοι τῆς γῆς ἐν Ρωσσίᾳ ἦσαν κύριοι καὶ τῶν ἐργαζομένων αὐτὴν ἀνθρώπων. Ὁ νόμος τοῦ 1861 μετέβαλε τὴν κατάστασιν ταύτην, εἰς μὲν τοὺς δουλοπαροίκους ἀποδώσας τὴν ἐλευθερίαν, εἰς δὲ τοὺς γαιοκτῆτας ἐπιβαλὼν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀνεχθῶσι τοὺς πρώην δουλοπαροίκους τῶν ὡς ἐμφυτευτὰς καὶ ἐπιφανειούχους, ἐπὶ τῆς οἰκίας ἐν ἣ ἡ πρότερον ἔμενον καὶ ἐπὶ μερίδος τινὸς γῆς τὴν ὁποίαν πρότερον ἐκαλλιέργουν. Ἡ ἐκ μέρους τῶν λαμβανόντων τὰ ἀκίνητα ταῦτα ἐφόδια πληρωμῆ ὠρισμένου τινὸς εἰς χρήματα ἢ εἶδη ποσοῦ (κανόνος) συνεπλήρου τὴν μεταξὺ καλλιεργητῶν καὶ κυρίων τῆς γῆς ἀρμονίαν. Ἐν τούτοις ὁ νόμος προενόησε καὶ περὶ μεταβάσεως ἀπὸ τῆς καταστάσεως ταύτης εἰς ἑτέραν, πρὸς πλήρη καὶ πρακτικὴν τῶν δουλοπαροίκων χειραφέτησιν, διότι ἔθηκε τὴν ἀρχὴν ὅτι οὗτοι δύνανται νὰ ἐξαγοράσωσι τὰς καλλιεργουμένας παρ' αὐτῶν γαίας. Κατὰ τοῦτο ὁ δημόσιος θησαυρὸς τῆς Ρωσσίας ἀνεδέχθη νὰ συνδράμῃ ἀπὸ διαφόρων χρηματικῶν εἰς τόσον εὐρὺ ἔργον συν-

δυνασμιών, συντηρούντων και πρὸς τὴν ἀνευ κυβερνητικῆς ἐπιχειρήσεως ἐξαγοράσιν τῶν γαιῶν.

Τοιοῦτοτρόπως ἐν τοῖς 37 κεντρικοῖς κυβερνεῖσι, κατὰ τὰ τέλη 1877, ἐπὶ 7,421,199 δουλοπαροίκων τοῦ ἀνδρικοῦ γένους, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν γυναικῶν, 4,898,123 εἶχον ἐξαγοράσει τὰς γαίας των τῆ χρηματικῇ βοήθειᾳ τοῦ κράτους καὶ 640,380 ἀνευ τιαύτης. Εἰς 710 ἑκατομ. ρουβλίων ἀνεβιδάσθη ἡ πρὸς τοὺς πρώην δουλοπαροίκους χρηματικὴ ἐπιχειρήσις τῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐν γένει ἐξαγορὰν τῶν γαιῶν αὐτῶν. Μὴ νομίση τις ὅτι πρόκειται περὶ δωρεᾶς· οἱ βοηθούμενοι εἶναι ὑπόχρεοι εἰς τὴν ἐπιστροφήν τῶν διδομένων αὐτοῖς ποσοτήτων, κατὰ τινὰς χρονικὰς ἀναλογίας διευκολυνούσας τὸ ὅλον ἔργον. Ἐπὶ 41 ἑκατομ. ρουβλίων, τὰ ὅποια ἐντεῦθεν ὠφείλοντο τῷ 1877 εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν, ἐπληρώθησαν 40 ἑκατομ.

Ἡ σημαία τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνευ κυβερνητικῆς βοήθειας ἐξαγορασάντων τὰς γαίας αὐτῶν συνδέεται πρὸς τὴν κατὰ τόπους οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, διότι ἐν ἄλλοις μὲν κυβερνεῖσι παρατηρεῖται εὐρύτερον τὸ φαινόμενον τῆς προσωπικῆς ταύτης δυνάμεως, ἐν ἄλλοις δὲ ἀσθενέστερον. Ἀπὸ τοῦ 1861—63 ἐν τοῖς 37 κεντρικοῖς κυβερνεῖσι 834,838 χωρικοὶ ἐξηγόρασαν τὰς γαίας των τῆ βοήθειᾳ τῆς κυβερνήσεως καὶ 405,112 σχεδὸν αἱ ἡμίσεις διὰ τῶν προσωπικῶν των οἰκονομικῶν πόρων. Ἀπὸ τοῦ 1864 ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτοτελῶν τρόπον τινὰ ἐξαγοραστῶν περιορίζεται κατ' ἔτος εἰς 25,000· τῷ 1877 δὲ μόλις ὑπολογίζονται οὗτοι εἰς 744. Ἡ οἰκονομικὴ λοιπὸν εὐρωστίᾳ τῆς Ρωσικῆς ἐξοχῆς ἔφθασε τὰ τελευταῖα ὅρια τῆς δοκιμασίας τῆς ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ τῆς γαιοκτησίας προβλήματος. Ὡστε δὲν μένει εἰμὴ ἡ διὰ τῆς κυβερνητικῆς ἐπιχειρήσεως τελικὴ λύσις αὐτοῦ. Ἴνα δώσωμεν δεῖγμα τῆς ἐν γένει διοικητικῆς ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἀρκεῖ ἡ σημείωσις ὅτι ἐκτὸς τῶν 37 προμνησθέντων κυβερνεῖων, ἐν Πολωνίᾳ 2,716,529 δουλοπάροικοι ἐξηγόρασαν τὰς γαίας των ἀναγκαστικῶς. Τοιοῦτοτρόπως εἰς 8,255,032 δουλοπαροίκους

καθ' ὅλην τὴν Ρωσικὴν χώραν ἀπεδόθη ἡ ἀναγκαία εἰς ἰδιοκτησίαν γῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεβιδάζετο ὁ ὀλικὸς τῶν δουλοπαροίκων ἀριθμὸς εἰς 10,137,720, ἔπεται ὅτι ἐπὶ 1,882,688 ἀνδρας ὑπολείπεται ἔτι ἡ ἀγαθοποιὸς τοῦ νόμου λειτουργία. Εἶναι οἱ ὑπὸ ἀτυχεστέρους ὁρους διατελοῦντες· δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφισβησία ὅτι τάχιον ἢ βράδιον θέλει κανονισθῆ καὶ ἡ ὑλικὴ τούτων χειραφέτησις ἀπὸ ἐπιεικεστέρων τῆς δημοσίας ἐπιχειρήσεως ὁρων.

Εἶναι περίεργος ἡ ἀνάμιξις τῆς ιδέας τῆς κοινότητος εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ἐξαγοραστικὴν μηχανήν. Ἐκτὸς ἐξαιρέσεων, καθ' ἃς τὰ πρόσωπα παρίστανται ὡς ἀμέσως μετὰ τῶν γαιοκτητῶν συμβαλλόμενα διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ νὰ μετενεχθῆ εἰς αὐτὰ ἡ ἀποκλειστικὴ κυριότης τῆς ἐξαγοραζομένης γῆς, κατὰ κανόνα ἡ ἐξαγορὰ ἐνεργεῖται ὑπὸ ὅλης συλλήβδην τῆς κοινότητος, ἥτις λογίζεται ὡς ἰδιοκτητῆς, τὰ δὲ ἀποτελοῦντα αὐτὴν πρόσωπα εἶναι ἀπλοῖ καρπωταί. Ἀλλὰ τόσον ἐπὶ τῆς γενικῆς ταύτης καταστάσεως ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ἐξαιρετικῆς, τῆς ἀτομικῆς τοῦτέστι ἰδιοκτησίας, τὸ ζήτημα περιστρέφεται εἰς μόνην τὴν πρὸς τὴν κοινότητα πληρωμὴν νενομισμένου τινὸς ποσοστοῦ, τοῦ ὁποίου εἶναι ἀπηλλαγμένοι οἱ ἀποκλειστικοὶ ἰδιοκτῆται. Κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς κατηγορίας ἐν ἑλλείψει κληρονόμων αἱ γαῖαι μεταβαίνουσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς κοινότητος.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΕΓΓΕΙΩΝ ΦΟΡΩΝ κλπ. ΕΝ ΤΟΙΣ ΤΕΛΩΝΕΙΟΙΣ.

Ἐπὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι εἰδικῆς τάξεως προϊόντων, τῶν ὁποίων ἡ φορολογία ἐνεργεῖται καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται ταῦτα νὰ διαβῶσιν ὑπὸ τὸ ὄμμα τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς. Ταῦτα προϊόντα ταῦτα δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τρεῖς κατηγορίας, 1) Λακωνικὰ, 2) Ἐπτανησιακὰ καὶ 3) τῆς λοιπῆς ἐπικρατείας.

Ἰδού πῶς εἶχε ἐν ἔτει 1876 καθ' ἕκαστον εἶδος ἢ ἐν τοῖς τε-
λωνείοις φορολογία αὐτῶν.

Α'. Λακωνικά. — α') βάλανοι πρὸς δρ. 1,20 τὸν στα-
τῆρα· β') βούτυρον ἐπὶ τῆς ἀξίας κατὰ τὴν ἀγοραίαν τιμὴν
10 τοῖς %· γ') γλεῦκος, ἐπίσης· δ') δέρματα, ἐπίσης· ε') δη-
μητριακοὶ καρποὶ ἐπὶ τῆς τρεχούσης ἀξίας 7 τοῖς %· ς')
διάφοροι ἄλλοι καρποὶ ἐπίσης 10 τοῖς %· ζ') ἔλαιον 12 λε-
πτὰ τὴν ὁκᾶν· η') αἴγες καὶ πρόβατα 25 λεπτ. ἕκαστον· θ')
ὄνοι 70 λεπτ. ἕκαστος· ι') μεγάλα ζῶα καὶ χοῖροι δρ. 1,20
ἕκαστον· ια') κηρὸς ἐπὶ τῆς τρεχούσης ἀξίας 10 τοῖς %· ιβ')
κικίδια (ἔγγειος φόρος καὶ δικαίωμα ἐπικαρπίας) 10 λεπ. τὴν
ὁκᾶν· ιγ') κουκούλια δρ. 1,50 τὴν ὁκᾶν· ιδ') ἔρια ἐπὶ τῆς τρε-
χούσης ἀξίας 10 τοῖς %· ιε') μέλι, ἐπίσης· ις') μελίσια 25
λεπ. τὴν κυψέλην· ιζ') οἶνοι ἐπὶ τῆς τρεχούσης ἀξίας 10 τοῖς
%· ιη') πρινοκόκι (ἔγγειος φόρος καὶ δικαίωμα ἐπικαρπίας) δρ.
3 τὴν ὁκᾶν· ιθ') σύκα ξηρὰ δρ. 1,50 τὸν στατῆρα· κ') τυρὸς
ἐπὶ τῆς τρεχούσης ἀξίας 10 τοῖς %.

Β'. Ἐπτανησιακὰ προϊόντα. — α') Ἐλαῖαι λεπ.
4 1/2 τὴν ὁκᾶ· β') ἔλαιον ἐπὶ τῆς τρεχούσης ἀξίας 18 τοῖς
%· γ') ἔλαιώδης ὕλη λεπ. 2 τὴν ὁκᾶ· δ') οἶνος ἐπὶ τῆς τρε-
χούσης ἀξίας 6 τοῖς %· ε') σάπων λεπ. 5 τὴν ὁκᾶν· ς') στα-
φίς ἐπὶ τῆς τρεχούσης ἀξίας 18 τοῖς %.

Γ'. Προϊόντα τῆς λοιπῆς ἐπικρατείας. — α')
βάλανοι τῶν ἐπαρχιῶν Κέας, Λακεδαιμόνος, Ἐπιδαύρου Λι-
μηρᾶς, Ἀττικῆς καὶ Ἄνδρου, φορολογούμεναι κατὰ τὴν διὰ
θαλάσσης μεταφορὰν καὶ ἐξαγωγήν, δρ. 1,20 τὸν στατῆρα·
αἱ βάλανοι τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ Κράτους (ἔγγειος φόρος
καὶ δικαίωμα ἐπικαρπίας), φορολογούμεναι μόνον κατὰ τὴν
ἐξαγωγήν, δρ. 2 1/2 τὸν στατῆρα· γ') βάμβαξ, φορολογούμε-
νος μόνον κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, ἀκόμιστος μὲν (ἀκαθάριστος)
δρ. 2, ἐκκομισμένος δὲ (ἐκκαθαρισμένος) δρ. 8 τὸν στατῆρα·
γ') γεώμηλα, φορολογούμενα κατὰ τὴν διὰ θαλάσσης μετα-
φορὰν καὶ ἐξαγωγήν, 2 λεπ. τὴν ὁκᾶν· δ') γύψος δρ. 5 τὸν
στατῆρα· ε') Θηραϊκὴ γῆ διὰ μὲν τὴν ἡμεδαπὴν 4 λεπ. διὰ

δὲ τὴν ἀλλοδαπὴν 6 λεπ. τὸ κοφίνιον· ς') καπνὸς, φορολο-
γούμενος κατὰ τὴν διὰ θαλάσσης μεταφορὰν καὶ ἐξαγωγήν,
τῶν ἐπαρχιῶν μὲν Ναυπλίας καὶ Ἄργους 7 λεπ. τὴν ὁκᾶν,
τῶν λοιπῶν δὲ μερῶν 12 λεπ. τὴν ὁκᾶν· ζ') καυσόξυλα, φορο-
λογούμενα κατὰ τὴν διὰ θαλάσσης μεταφορὰν καὶ ἐξαγωγήν,
10 λεπ. τὰς 100 ὁκάδας· η') κικίδια (ἔγγειος φόρος καὶ δι-
καίωμα ἐπικαρπίας), ἐπίσης· θ') κουκούλια φορολογούμενα μό-
νον κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, δρ. 1 1/2 τὴν ὁκᾶν· ι') κρόμια, κοκά-
ρια καὶ σκόροδα, φορολογούμενα κατὰ τὴν διὰ θαλάσσης με-
ταφορὰν καὶ ἐξαγωγήν 1 λεπ. τὴν ὁκᾶν· ια') μυλόπετραι, πε-
λεκηταὶ δρ. 6 1/2 ἑκάστη, Καρίκου δρ. 4, Πόλεως δρ. 2 1/2,
Μαστόρου δρ. 1,25 Μουζούρας λεπ. 45, Μουζούρας τεμάχια
λεπ. 20, συμπαγῆς πυρίτις λίθος Καρίκου δρ. 5, Πόλεως δρ.
1,20, Μαστόρου λεπ. 75, ἐν γένει ἕκαστον κομμάτιον· ιβ') ξυ-
λεία ναυπηγήσιμος, φορολογουμένη κατὰ τὴν ἐξαγωγήν καὶ
τὴν διὰ θαλάσσης μεταφορὰν ἐπὶ τῆ βάσει τῆς ἐγκεκριμένης
ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν διατιμῆσεως· ιγ') ὀπῶ-
ραι φορολογούμεναι κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, κίτρα 3 λεπ. τὴν
ὁκᾶν (τὰ διὰ ζακχάρεως ἢ ἄλμης συσκευασμένα εἶναι ἀτε-
λῆ), λεμόνια δρ. 1 τὴν χιλιάδα, ζωμὸς αὐτῶν 10 λεπ. τὴν
ὁκᾶν, πορτοκάλια καὶ μανδαρίνια δρ. 2 τὴν χιλιάδα, σταφίς
φορολογουμένη μόνον κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, τῶν ἐπαρχιῶν μὲν
Καλαμῶν, Μεσσηνίας, Πυλίας, Ὀλυμπίας καὶ Ἡλείας (ὁσά-
κις αἱ φορτώσεις αὐτῶν γίνονται ἐν τινι λιμένι τῆς ἐπαρχίας
διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν, ἐκτὸς τῆς Ὀλυμπίας δυναμένης νὰ φορ-
τόνη καὶ ἐν Κατακόλῳ) δρ. 11 τὴν χιλιάδα, τῶν λοιπῶν
δὲ τοῦ Κράτους μερῶν δρ. 13 τὴν χιλιάδα, σύκα ξηρὰ ἐν γέ-
νει δρ. 1 1/2 τὸν στατῆρα, σταφυλαὶ Θήρας, Θηρασίας, Αἰγί-
νης, Κέας, Κύθνου, Μυκῶνου, Σερίφου, Πάρου, Ἀντιπάρου,
Σκοπέλου καὶ τῶν δήμων Πύλου καὶ Μεθώνης τῆς ἐπαρχίας
Πυλίας 2 λεπ. τὴν ὁκᾶν· ιδ') ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν οἶνος
μὲν δρ. 1,10, γλεῦκος δὲ λεπ. 60 τὴν βαρέλαν (48 ὁκάδων),
φορολογούμενα κατὰ τὴν ἐξαγωγήν καὶ τὴν διὰ θαλάσσης
μεταφορὰν· ιε') πρινοκόκι (ἔγγειος φόρος καὶ δικαίωμα ἐπι-

καρπίας), φορολογούμενον κατὰ τὰς αὐτὰς κινήσεις δρ. 3 τὴν ὀκάν· ις') ριζάρι, ὡσαύτως, δρ. 3 τὸν στατῆρα· ιζ') σαρώματα, ὡσαύτως, 12 λεπ. τὴν ὀκάν· ιη') φύλλα σχοίνου, φορολογούμενα κατὰ τὴν ἐξαγωγήν εἰς ἄλευρα ἢ μ.ή, 5 λεπ. τὰς 10 ὀκάδας· ιθ') χειρόμυλοι δρ. 10 τὸ ζεύγος.

ΒΕΛΓΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ.

Εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸ φαινόμενον, ὅτι ἡ Βελγικὴ ἐπικράτεια προηγείται, ὅσον ἀφορᾷ τὴν σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν, τῶν πλουσιωτέρων τῆς νεωτέρας περιόδου ἐθνῶν, οὐχὶ κατὰ μίαν ἢ δύο βαθμίδας ἀλλὰ μέχρι τοῦ διπλασίου καὶ ἐπέκεινα, ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῆς ἀναλογικῆς τῶν χωρῶν ἐκτάσεως. Τοιοῦτοτρόπως ἐνῶ τῷ 1877 ὑπελογίζοντο εἰς 1,137 χιλιομέτρα αἱ σιδηροδρομικαὶ τοῦ Βελγίου γραμμαὶ ἐπὶ ἐκτάσεως ἐνὸς □ μυριομέτρου, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως ἡ μὲν Ἀγγλία περιεῖχε 873 χιλιομέτρα σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἡ δὲ Ἑλβετία 582, ἡ Γερμανία 561, ἡ Ὁλλανδία 550, ἡ Γαλλία 454, ἡ Δανιμαρκία 357, ἡ Αὐστρο-Ουγγαρία 289, ἡ Ἰταλία 263, ἡ Ἰσπανία 124, ἡ Πορτογαλία 120.

Ἡ ἐνεστῶσα (1879) ἐν Βελγίῳ κατάστασις τῆς ἐν λόγῳ συγκοινωνίας ἀναβιβάζεται εἰς 2,329 χιλιομέτρα σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, τὰς ὁποίας διαχειρίζεται ἡ Πολιτεία. Τὸ Βέλγιον εἶναι ὁ κλασσικὸς τόπος τῆς κυβερνητικῆς σιδηροδρομίας. Ἐκτὸς τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς ὁποίους κατασκευάζει αὐτὴ ἡ Πολιτεία, εἶναι καὶ ἄλλοι τοὺς ὁποίους κατασκευάζουσιν ἑταιρίαι· ὅλοι ὁμῶς τίθενται εἰς κίνησιν ὑπὸ τῆς Πολιτείας, ἥτις καρποῦται τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν. Ἀνεβιβάζοντο ταῦτα κατὰ τὸ 1878 (ὡς ἀνέφερον ἐσχάτως ὁ ὑπουργὸς τῶν δημοσίων ἔργων πρὸς τὴν Βελγικὴν Βουλὴν) εἰς 91 ἑκατομ-

μύρια νέων δραχμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐδαπανήθησαν 56,500,000 διὰ τὴν σιδηροδρομικὴν καθόλου ἐνέργειαν, 13,200,000 εἰς τόκους καὶ χρεώλυτρα τῶν ὀφειλομένων πρὸς τὰς ἑταιρίας αἵτινες κατεσκευάσαν τοὺς σιδηροδρόμους, καὶ 18,350,000 εἰς τόκους καὶ ἔξοδα δημοσίων δι' αὐτοὺς δανείων. Ὑπολείπονται 2,979,000 νέαι δραχμαὶ καθαρὸν κέρδος τοῦ δημοσίου θησαυροῦ.

Ἀξιοσημεῖωτοι εἶναι αἱ πρόοδοι τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ἐν Βελγίῳ καὶ ὑπὸ ἑτέραν ἔποψιν, τὴν τῆς χρήσεως. Ἡ εὐθηνία πρὸ πάντων ἐκπλήττει, διότι δι' ἐκάστην λεύγαν χιλιομετρικὴν, ἐν μὲν τῇ συνήθει πορείᾳ τὰ εἰσιτήρια τιμῶνται 36 λεπτὰ α' θέσις, 27 β' θέσις καὶ 18 γ' θέσις, ἐν δὲ τῇ ταχίστῃ πορείᾳ 45 λεπτὰ α' θέσις, 34 β' θέσις καὶ 23 γ' θέσις. Ὁ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηρόδρομος διατελεῖ εἰς τὸν ἀντίθετον πόλον! Δὲν ὑπάρχει δὲ εὐκολία, τὴν ὁποίαν οἱ Βελγικοὶ σιδηρόδρομοι νὰ μὴ ἐξυπηρετῶσι πρὸς τὸ εὐρὺ τῶν χωρῶν τῆς λειτουργίας αὐτῶν κοινόν. Αἱ ὥραι τῶν ἀναχωρήσεων καὶ ἀφίξεων συνδυάζονται τοιοῦτοτρόπως μετὰ τῶν ἔργων τῶν διαφόρων τάξεων τῆς κοινωνίας, ὥστε καὶ αἱ ἐλάχισται λεπτομέρειαι θεραπεύονται. Δὲν εἶναι ὁ σιδηρόδρομος ὅστις θὰ συνειθίσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς διατυπώσεις του, ἀλλ' εἶναι ἡ πληρόνουσα κοινωνία ἥτις θὰ διδάξῃ τὸν σιδηρόδρομον, πῶς δύναται νὰ πωλήσῃ πλειότερον τὰς ὑπηρεσίας του.

Ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Βελγικῆς ἐπικρατείας δύναται δέμα βάρους 2 χιλιογράμμων νὰ μεταβιβάσθῃ διὰ τῆς πληρωμῆς 50 λεπτῶν, βάρους 5 χιλιογράμ. 75 λεπ., βάρους 10 χιλιογρ. 1 ν. δραχ. διὰ πᾶν περαιτέρω χιλιογράμμον 10 λεπτά. Σκέπτονται δὲ νὰ καταβιβάσωσι τὸ ἀγώγιον τοῦτο τέλος εἰς τὸ ἥμισυ. Ἡ διατίμησις τῶν χονδρῶν πραγματειῶν εἶναι ἐπίσης ἐπὶ κλίμακος μετριωτάτης. Ὅσον ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως τὴν μεταφορὰν τῶν ἀνθρώπων, παρατηρεῖται ἐπὶ τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων ὅτι ὅσον τὰ ἀγώγια τέλη ἐλαττοῦνται τόσοσον τὰ κεφάλαια τῶν εἰσπράξεων μεγαθύνονται. Με-

ταξὺ τῶν τριῶν θέσεων τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμάξης ἢ ἐν ἔτει 1877 πρόσδοδος τῆς πρώτης ἀνεβιδάσθη εἰς 5,463,294, ν. δραχ. (1,821,793 μεταβιδασθέντες ἄνθρωποι), ἢ τῆς δευτέρας εἰς 6,527,236, ν. δρ. (4,871,793 ἄνθρωποι), ἢ τῆς τρίτης εἰς 17,169,439 ν. δρ. (30,727,834 ἄνθρωποι). Τὰ μικρὰ βαλάντια λοιπὸν συντρέχουσι πλειότερον εἰς τὴν ἐπιχειρηματικὴν τῆς σιδηροδρομίας ἀνάπτυξιν.

ΤΕΛΩΝΙΑΚΗ ΕΝ ΚΑΝΑΔΑ ΔΙΑΤΙΜΗΣΙΣ.

Ἐὰν ὑπάρχη τόπος ἐκθύμως ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, αὐτὸς βεβαίως εἶναι ὁ Ἀγγλικός. Πῶς συμβαίνει αἱ ἀποικίαι των νὰ ἀποκλίνωσιν εἰς τὸ προστατευτικὸν σύστημα; Εἶναι ἡ διπλῆ ὄψις τοῦ νομίσματος ἢ Ἀγγλία ἐννοεῖ ἀνοικτὰς τὰς θύρας τοῦ οἴκου της οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ἀποθηκῶν της.

Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ τοῦ τελευταίου Μαρτίου λειτουργοῦσαν τελωνιακὴν διατίμησιν τῆς μεγάλης ἐν τῇ Ἀμερικῇ ἀποικίας τῶν Ἀγγλων τοῦ Καναδᾶ, ἣτις ἀνεβίβασε τὰ ἐπὶ τῆς ἀξίας (ad valorem) πληρονόμιστα εἰσαγωγικὰ τέλη εἰς 20 τοῖς % . Ἐπὶ δὲ τῶν ἐπομένων εἰδῶν ἠκολούθησε τὴν ἐξῆς ἀνάπτυξιν. Ἀπὸ 17 τοῖς % τὰ ὅποια ἐπλήρονον πρότερον τὰ κατωτέρω εἶδη, νῦν πληρόνουσιν αἱ ἄμαξαι 25, τὰ ὄρολόγια 35, τὰ ἐπιπλα 35, τὰ ὑποδήματα 25, τὰ τῆς ἵπικῆς καὶ τῆς κιγκαλαρίας 30, τὰ χρυσοχοϊκὰ 30, τὰ κλειδοκύμβαλα 55, τὰ ὑαλικά 30, τὰ ὑποκάμισα καὶ οἱ πίλοι 30, τὰ ἐνδύματα 25, οἱ τάπητες 25. Ἀπὸ 10 τοῖς % τὰ ὅποια ἐπλήρονον πρότερον τὰ κατωτέρω εἶδη, πληρόνουσι νῦν τὰ γεώμηλα καὶ τὰ ροδάκινα 40, τὰ δαμάσκηνα 30, τὰ πορτοκάλια καὶ κίτρα 20. Ἀπὸ 25 τοῖς % τὰ ὅποια ἐπλήρονον πρότερον τὰ κατωτέρω εἶδη, πληρόνουσι νῦν τὰ ἀρωματικὰ 30, τὰ εἰδικὰ ἱαματικὰ 50, κλπ.

Ἀξία σημειώσεως ἡ φιλελληνικὴ, θὰ ἔλεγέ τις, ὑπὲρ τῆς σταφίδος πρόνοια τῆς ἐν Καναδᾶ τελωνιακῆς διατιμῆσεως, διότι ἐνῶ τὰ λοιπὰ εἰσαγόμενα ὡς εἶδομεν ἐπεβαρύνθησαν, τὸ ἐπὶ τῆς σταφίδος τέλος κατεβιδάσθη ἀπὸ 10 τοῖς % εἰς 1. Εἶδησις βεβαίως πάνυ εὐχάριστος διὰ τοὺς ἡμετέρους σταφιδοπαραγωγούς. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ξηρῶν ὀπωρῶν (ἐκτὸς τῶν εἰδικῶς ὀρισθειῶν ἀνωτέρω) τελωνιακὸν τέλος ἐπίσης κατεβιδάσθη ἐν Καναδᾶ ἀπὸ 17 1/2 τοῖς % εἰς 1. Ὡστε ὅπως διὰ τὴν Κορινθιακὴν σταφίδα οὕτω καὶ διὰ τὰ ξηρὰ σῦκα π. χ. τῶν Καλαμῶν ἀνοίγεται νέα διέξοδος πρὸς τὴν πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐσθίουσαν τοὺς ἡμετέρους καρποὺς ἀνθρωπότητα. Τὸ οὐσιῶδες εἶναι νὰ τεθῆ εἰς ἐνέργειαν ὁ μέγας τῆς συναλλαγῆς παράγων. Πρέπει νὰ τὸν ὀνομάσωμεν ἰδιαιτέρως; Εἶναι ὁ διεθνὴς ἔμπορος, ἐν ὅλῃ αὐτῇ τῇ ἀδιακόπῃ τροποποιήσῃ τῶν ὅρων τῆς νεωτέρας προαγωγῆς του.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ.

Ἡ ἐπὶ τῆς ζωῆς ἀσφάλεια ἀποτελεῖ μίαν τῶν προβλεπτικωτέρων σελίδων τοῦ νεωτέρου οἰκονομικοῦ πολιτισμοῦ. Εἶναι ἡ πρόνοια εἰς ὑπατον βαθμὸν κατὰ τῶν καταστροφῶν, τὰς ὁποίας ὁ χρόνος ἐτοιμάζει εἰς τὸ ἀνθρώπινον ὄν. Κατ' ἔθνη καὶ περιόδους πρέπει νὰ ἐρευνῶνται τῆς προνοίας ταύτης αἱ ἐργασίαι, καὶ καθόσον ἐκτείνονται ἢ χαλαροῦνται, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἡ καθόλου νὰ κρίνεται προαγωγή τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ τῆς ζωῆς ἀσφάλεια δὲν εἶναι διὰ βαρβαρικοὺς καὶ ὀπισθοδρομικοὺς λαούς.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐν Γερμανίᾳ συμβαίνοντα, ἐν τῇ Bremer handelsblatt ἐδημοσίευσεν τελευταῖον ὁ Κ. Emminghaus γενικὴν μελέτην ἐπὶ τῶν ἀπογραφειῶν παρ' αὐτοῦ 49 Γερμανικῶν ἀσφαλιστικῶν τῆς ζωῆς ἐταιριῶν, ἐξ ὧν 35 ἀνήκουσιν

εις τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν, 12 εἰς τὴν Γερμανικὴν Αὐστρίαν καὶ 2 εἰς τὴν Γερμανικὴν Ἑλβετίαν. Κατὰ τὸ ἔτος 1877 ὑπολογίζεται ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν πρὸς ἀσφάλειαν αἰτήσεων εἰς 102,668, ἤτοι 78,028 διὰ τὴν Γερμανίαν, 21,812 διὰ τὴν Αὐστρίαν καὶ 2,323 διὰ τὴν Ἑλβετίαν, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ασφαλισθειῶν ποσοτήτων εἰς 464,038,747 νέων δραχμῶν, ἤτοι 378,044,992 διὰ τὴν Γερμανίαν, 72,322,252 διὰ τὴν Αὐστρίαν καὶ 13,652,752 διὰ τὴν Ἑλβετίαν. Ἐκ τῶν προμνησθειῶν εἰς ἀσφάλειαν ζωῆς αἰτήσεων ἀπερρίφθησαν 20,379, χρηματικῆς ποσότητος 108,363,257 ν. δραχ.

Αἱ ασφαλιστικαὶ ἐργασίαι τοῦ 1877 διατελοῦσιν εἰς ἐλάττωσιν, συγκρινόμεναι πρὸς τὰς τοῦ 1876, κατὰ 13,505 ὅσον ἀφορᾷ τὰς αἰτήσεις καὶ κατὰ 42,524,451 ν. δρ. ὅσον ἀφορᾷ τὰς πρὸς ἀσφάλειαν ποσότητας. Ἐνῶ δὲ κατὰ τὸ 1876 εἶχον προστεθῆ εἰς τὸ σύνολον τῶν προηγουμένως ασφαλισθέντων, 89,500 ἄνθρωποι καὶ 388,980,227 ν. δρ., τῷ 1877 προστέθησαν 77,640 ἄνθρωποι καὶ 355,676 ν. δρ., ἐλάττωσις ἤτοι κατὰ 11,860 ασφαλισθέντας ἀνθρώπους καὶ 33,304,112 ν. δρ.

Ἡ γενικὴ πορεία τῶν Γερμανικῶν ἐπὶ τῆς ζωῆς ασφαλειῶν ἐξελέγχεται ἀπὸ τοῦ κατωτέρω ἐπὶ τοῖς % κατασκευασθέντος πίνακος :

Περίοδος ἔτων	Ἀσφαλισθέντες ἄνθρωποι	Ἀσφαλισθέντες ποσά	Εἰσπράξεις	Πληρωμαὶ διάφοροι
1873	8,84	11,44	9,70	12,41
1874	7,12	9,29	9,43	10,02
1875	5,30	8,06	9,05	6,89
1876	4,35	6,57	5,18	3,77
1877	1,16	4,19	4,67	4,78

Ἐκτὸς τῶν κυρίως ἐπὶ τῆς ζωῆς ασφαλειῶν, αἱ Γερμανικαὶ ἐταιρίαι ἐκτείνουσι τὰς ἐργασίας των καὶ πρὸς ἄλλα σχετικὰ θέματα. Τοιοῦτοτρόπως ἀσφαλίζουν τοὺς κινδύνους τῶν ἀποδημιῶν, τῶν αἰφνιδίων γεγονότων, τῆς νόσου καὶ τῆς ὀρι-

στικῆς πρὸς ἐργασίαν ἀνικανότητος. Ὑπάρχουσι δὲ μεταξὺ τῶν περὶ ὧν πρόκειται ασφαλιστικῶν ἐταιριῶν καὶ τινες ἀσφαλίζουσαι προίκας διὰ τοὺς παῖδας (28,138 τῷ 1876). Προσθετέον καὶ τοὺς ἐπιβιωτικὸς συνεταιρισμοὺς (loopting), τοὺς ὁποίους ἐξ τοιαῦται ἐταιρίαι ὑπελόγιζον τῷ 1877, ἐν τῷ συνόλῳ τῶν ἐργασιῶν των, εἰς 150 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. ν. δρ.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΟΡΥΖΙΟΥ.

Τὸ ὄρυζιον ὑποτίθεται ἰθαγενὲς τῆς Ἰνδίας καὶ τῆς Κίνας φυτόν. Ἡ εἰκὼν τῆς εὐδαιμονίας ἐν τῷ ἀπωτάτῳ τούτῳ τῆς Ἀσίας τμήματι εἶναι στόμα πλήρες ὄρυζιου. Οἱ στάχεις τοῦ ἐνιαυσίου τούτου φυτοῦ ὑψοῦνται μέχρις 1 $\frac{1}{2}$ μέτρου· τὰ μὲν ἄνθη του φέρουσι στήμονας χρώματος πορφυροῦ, τὰ δὲ φύλλα του εἶναι μακρὰ καὶ στενὰ, προσομοιάζοντα πρὸς τὰ τοῦ σίτου. Ἐκαστος κόκκος περικλείεται ἐντὸς καλύματος ἄνευ ἀκάνθης, εἶναι ἐπιμήκης καὶ συνήθως λευκός.

Ὅταν τὸ ὄρυζιον εἶναι καλῶς ἀνεπτυγμένον, γνῶρισμα ἐπιτυχοῦς ἐσοδείας εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ὑπὲρ τοῦ καθαροῦ ὄρυζιου ἀναλογία τοῦ ἀκαθαρίστου. Οὕτως 100 ὀκάδες θερίσματος δύναται νὰ δώσῃ καθαρὸν καρπὸν 75 ὀκάδων ὄρυζιου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναλογία 2 πρὸς 1 δὲν εἶναι κακῆς ἐσοδείας γνῶρισμα. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου ἄρχεται ἡ συλλογὴ τοῦ ὄρυζιου, δηλαδὴ πέντε μῆνας ἀπὸ τῆς σπορᾶς αὐτοῦ. Ἄς εἰσέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς καλλιέργειας ταύτης περὶ ἧς ἰδίως πρόκειται νῦν.

Τοῦ ὄρυζιου ἡ καλλιέργεια δύναται νὰ ἐνεργηθῇ καὶ εἰς ὀρεινὰς χώρας καὶ εἰς πεδινὰς· ἐν ταῖς πελευταίαις προτιμώτερον εἶναι τὸ μὴ ὑποκείμενον εἰς διαρκῆ ὑγρασίαν ἔδαφος· ἀπαιτοῦνται καθαροὶ ἀγροὶ καὶ γονιμότητος βεβαίας. Τὸ ἀπὸ τῶν μέσων Ἀπριλίου μέχρι τῶν μέσων Μαΐου χρονικὸν διά-

στημα θεωρείται ως τὸ προσφορώτερον εἰς σποράν τοῦ ὄρυζιου, χωρὶς νὰ λησμονηθῶσι καὶ τοπικαὶ τινες ἐξαιρέσεις περὶ τοῦ διαστήματος τούτου.

Οἱ ὄρυζῶνες κατὰ μὲν τὰς ὄρεινὰς περιφερείας σκάπτονται ἐφάπαξ διὰ τῆς δικέλλης, κατὰ δὲ τὰς πεδινὰς ἀροτριοῦνται δις κατὰ μῆκος καὶ πλάτος. Ἀκολουθῶς δὲ τρίβονται οἱ βῶλοι δι' ἐργαλείου, ἀφαιροῦνται οἱ λίθοι καὶ ἰσοπεδοῦνται τὸ χῶμα εἰς ἀπλουστέραν ἀνάλυσιν αὐτοῦ. Ὁ σπόρος πρέπει νὰ ρίπτηται ξηρὸς εἰς τὴν γῆν, καὶ ἵνα διαδοθῆ συμμετρικῶς καθ' ἑλὴν τὴν ἔκτασιν τῆς καλλιεργείας ἀροτριοῦται ὁ ὄρυζῶν ἐλαφρῶς καὶ κατ' ἐπιφάνειαν, ἰσοπεδοῦται δὲ ἐκ νέου καὶ καλύπτεται οὕτως ὁ σπόρος ὑπὸ χῶματος. Εἴκοσιν ἡμέρας ἀπὸ τῆς σπορᾶς καθαρίζεται ὁ ὄρυζῶν ἀπὸ τῶν παρασίτων χόρτων καὶ ἀραιούται εἰς ὅσα μέρη εἶναι πυκνότερος. Μετὰ ἕνα μῆνα ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐργασία αὕτη. Ἐν γένει δὲ συσσωρεύεται ἀνάλογον χῶμα περὶ τὴν ρίζαν τοῦ ἀναπτυσσομένου φυτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἔρχεται ὁ χρόνος τῆς ὠριμάνσεως· οἱ στάχεις τὸν δεικνύουσιν εἰς τὸν ἔμπειρον γεωργόν, ὅστις τότε ἢ κόπτει ἀπλῶς αὐτοὺς ἢ ἀποκόπτει τὸ φυτὸν μετὰ τοῦ κορμοῦ του, μεταφέρων δὲ τὴν συγκομιδὴν του εἰς τὸ ἀλώνιον ἀπολαμβάνει τοὺς καρποὺς τῶν ἰδρώτων αὐτοῦ.

Ἐν γένει κατὰ τοὺς μῆνας Δεκέμβριον, Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον παρασκευάζονται διὰ διπλῆς ἀροτριάσεως οἱ πρὸς ρίζοφυτεῖαν προωρισμένοι ἄγροί· κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαρτίου ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἀροτρίασις, κατόπιν δὲ διαχωρίζεται εἰς τμήματα ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἄγροῦ, ἀνοιγομένων κατὰ μῆκος αὐτοῦ ἀυλάκων πρὸς ἐξίσου μεταφορὰν τοῦ ὕδατος εἰς ὅλα τὰ μέρη. Καθ' ἕκαστον τῶν τμημάτων πρέπει νὰ κατασκευάζωνται, κατὰ πλάτος καὶ μῆκος, ἐκ χῶματος χωροσταθμίσεις, ὅπως ἐμποδίζεται ἡ ὑπερβολικὴ κλίσις τῶν ἐπιφανειῶν καὶ ἐπομένως ἡ ταχεία τῶν ὑδάτων ἔκροή· τὸ ἀτόπημα τῆς μὴ ἀπανταχοῦ ἴσης ὑδρονομῆς δύναται νὰ ἐμποδισθῆ διὰ τῆς ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω τελευταίας ἀροτριάσεως τοῦ ἐπιπέδου. Ἄμα τελειώσῃ ἡ παρασκευὴ ἐνδὲς

τμήματος, πρέπει ἀμέσως τοῦτο νὰ σπείρηται, ἐτοιμαζομένων ἐν τῷ μεταξύ διαδοχικῶς τῶν λοιπῶν. Μετὰ τὴν σποράν ποτίζονται τὰ τμήματα τοῦ ὄρυζῶνος, καταβάλλεται δὲ φροντίς, ἵνα διατηρῆται κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τὸ ὕδωρ ἡ ἐπιφάνεια εἰς ὕψος ἐνδὲς δακτύλου. Ἀκολουθῶς ὑψοῦται τοῦτο περισσότερον, ἐγειρομένων ἐγκαίρως τῶν προχωμάτων τῆς χωροσταθμίσεως μέχρι σπιθαμῆς· πλειότερου ὕδατος ἢ χρῆσις οὐ μόνον δὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ καὶ παραίτιος ζημίας γίνεται. Ὄταν ἐνισχυθῆ τὸ φυτὸν, δίδεται διέξοδος εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν εἰσάγεται τοῦτο, εἰς τρόπον ὥστε μιᾶς ἐβδομάδος ξηρασία νὰ μεσολαβῆ, τῶσον διὰ τὴν γενικὴν γονιμοποίησιν ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τῶν παρασίτων φυτῶν. Ὄταν τὸ ὄρύζιον ἐνδυναμούμενον πλησιάζῃ εἰς τὴν ὠρίμανσιν, τὸ ὕδωρ ἀφαιρεῖται ἐντελῶς, οἱ βλαστοὶ κλίνουν καὶ ὁ γεωργὸς ἐτοιμάζεται εἰς τὴν συγκομιδὴν.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1878.

Ἐὰν πρόκειται νὰ παράσχῃ ἡ Ἑλλάς δεῖγμα τῆς οικονομικῆς γονιμότητος, ἥτις κυκλοφορεῖ ἐν τῷ ζωτικῷ ὀργανισμῷ της, κατὰ πάντα λόγον τὸ διασημότερον τῶν δειγμάτων εἶναι ἡ Ἐθνικὴ τῆς Τράπεζα. Παρακολουθοῦμεν ἀδιαλείπτως τὰς προόδους της ὡς ἀνωτάτου πιστωτικοῦ καταστήματος, καὶ θεωροῦμεν πᾶν νέον βῆμα εἰς τὸν προχωροῦντα χρόνον ὡς προσθήκην εἰς τὴν πανοπλίαν της. Ὅχι ὅτι δὲν ὑπάρχουσι σκόπελοι καὶ σκόπελοι ἐπικινδυνωδέστατοι εἰς τὴν τραπεζικὴν ἐν γένει οικονομίαν· μάρτυς ἡ σειρά τῶν καταστροφῶν της εὐθὺς ὡς αἱ προσωπικαὶ περιπλοκαὶ κατέλαβον τὸν μηχανισμόν αὐτῆς. Ἀλλ' ὑπολαμβάνομεν ἀρκοῦσαν δύναμιν ἐν τῷ τόπῳ καὶ ἱκανῶς ἐπιβλητικὴν τὴν φωνὴν τῶν συμφερόντων, ἵνα ἀποσοβῆσῃ τὸν κίνδυνον εἰς μακρότερον μέλλον.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐν ἔτει 1878 χαρακτηρίζονται ἀπὸ τῆς ποικιλίας, τὴν ὁποίαν γνωρίζουσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται ἐκ προτέρων ἀναλύσεων τῶν ἐνιαυσίων ἀπολογισμῶν αὐτῆς. Ὑπὸ γενικὴν ἐποψιν εἰσεπράχθησαν ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους τραπεζικῶν ταμείων 332,053,910 δραχ. καὶ ἐπληρώθησαν ἐν αὐτοῖς 294,731,557. Ἡ κυκλοφορία αὕτη ἔχει τὴν σημασίαν της, ἐνηργήθη δὲ τὸ πλεῖστον διὰ τραπεζικῶν γραμματίων χάρις εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν αὐτῶν. Μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1877 εἶχον ἐκδοθῆ 79,155,811 δραχ. τραπεζικὰ γραμμάτια, εἰς τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ 1878 προσετέθησαν 20,070,400 δραχ. τοιαῦτα (11,872,000 δραχ. γραμμάτια τῶν 112 δραχ., 592,000 τῶν 28 δραχ. καὶ 3,606,400 τῶν δραχ. 11, 20) ὥστε τὸ σύνολον τῶν τραπεζικῶν γραμματίων τῶν ὑπαρχόντων ἐν ἔτει 1878 ἀνεβιβάσθη εἰς 99,226,211 δραχ., ἐκ τῶν ὁποίων ἀφαιρέσειον τὰ διὰ πυρὸς (καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ ἀπολογισμὸς) καταστραφέντα ὡς ἐφαρμμένα, ἀξίας 10,727,240. Ὡς πρὸς τὴν διὰ πυρὸς καταστροφὴν τῶν ἀχρήστων γραμματίων, μεθ' ὅλην τὴν ἐμπιστοσύνην τὴν ὁποίαν ἀποδίδομεν εἰς τὰ ἐνεργοῦντα αὐτὴν πρόσωπα, θὰ ἐπροτιμῶμεν ἐὰν ἡ πράξις αὕτη ἐνηργεῖτο ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τῆς Βουλῆς. Ἄφοῦ ὁ νομοθέτης δίδει τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν ὀνόματι τοῦ ἐπιβαρυνομένου λαοῦ, ἀρμονικώτερον εἶναι πρὸς τοὺς κινδύνους τούτου ὅπως πάλιν ὁ νομοθέτης τοῦ ἐπιστατῆ εἰς τὴν διὰ τοῦ πυρὸς ἀπαλλαγὴν του. — Ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς κυκλοφορίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ἀπὸ 43,663,815 δραχ. κατὰ τὸ τέλος 1877, ἀνέβη αὕτη εἰς 60,506,220 κατὰ τὸ τέλος 1878.

Αἱ προεξοφλήσεις τοῦ ἔτους 1878 ἀνεβιβάσθησαν εἰς τὸ ποσὸν δραχ. 95,783,000 διανεμομένων κατὰ λόγον σημαντικότητος τῶν προεξοφληθέντων 65,835 γραμματίων ὡς ἐξῆς: μέχρι δραχ. 500 ἕκαστον, 24,712 γραμμάτια· μέχρι 1000 δραχ. ἕκαστον, 18,493 γραμμάτια· ἀνω τῶν 1000 δραχ. ἕκαστον, 26,130 γραμμάτια. Τὸ παραχθὲν ἐν γένει ἐκ τῆς προεξοφλήσεως κέρδος ἀναβιβάζεται 2,459,560 δραχ. καὶ εἶναι τὸ

σπουδαιότερον ἐξ ὄλων τῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν. Ἀκολουθῶς ἔρχεται τὸ ἐκ τῶν ἀπλῶν ἐνυποθήκων δανείων συμποσομένων εἰς 9,247,696 δραχ. καὶ χορηγησάντων τόκους 1,720,801 δραχ. Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ἐπὶ κεφαλαίου προεξοφλήσεων, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, 95 ἑκατομ. δραχμῶν ἐκέρδισεν ἡ Τράπεζα 2 1/2 ἑκατομ. ἐπὶ κεφαλαίου δὲ ἐνυποθήκων δανείων 9 1/2 ἑκατομ. ἐκέρδισε σχεδὸν 1 1/2! Ἡ ἀκίνητος λοιπὸν κτῆσις βαρύνεται ὑπὸ τοῦ τραπεζικοῦ τόκου πολὺ πλείότερον, πέραν πάσης ἀρμονικῆς συγκρίσεως πρὸς τὸν κυκλοφοροῦντα πιστωτικὸν πλοῦτον, χωρὶς νὰ λησμονήσωμεν ἐν τούτοις καὶ τὴν μεγάλην ἐπὶ τοῦ προκειμένου σημασίαν τῆς ἀλληλοδιαδόχου μείζονος κινήσεως τῶν αὐτῶν ποσοτήτων ἐν τῷ ἐκτεθέντι κεφαλαίῳ τῶν προεξοφλήσεων.

Τὰ ἐπὶ ἀνοικτῶ λ]σμῶ δάνεια, τῶν ὁποίων οὐσιῶδες μέρος ἐλαφρύνει τὴν προεκτεθεῖσαν ἀναλογίαν ἀνήκον εἰς τὴν ἐνυπόθηκον πίστιν, συμποσοῦνται εἰς 27,501,406 δραχ. ἐξ ὧν ἐκέρδισεν ἡ Τράπεζα 1,015,701. Τὰ ἐπὶ ἐνεχύρῳ πολυτίμων μετάλλων καὶ μετοχῶν δάνεια ἀνέρχονται εἰς 198,608 δραχ. κέρδος 47,991. Τὸ χρέος τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Τράπεζαν ἀνήρχετο κατὰ τὴν λήξιν τοῦ 1878 εἰς δραχ. 57,999,652, ἐκ τῶν ὁποίων κέρδος 1,362,402. Καὶ ἐπὶ τῶν κυβερνητικῶν δανείων (μεθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῶν κινητῶν χρονολογιῶν τῆς τραπεζικῆς χρήσεως αὐτῶν) ποιούμεν τὴν αὐτὴν παρατήρησιν ἣν ἐποιήσαμεν μεταξὺ τῶν δανείων τῆς ἀκινήτου πίστεως καὶ τῶν δανείων τῶν προεξοφλητικῶν. Ὁ ἐπόμενος πίναξ εἶναι ἱκανῶς ἐνδεικτικόν:

Προεξοφλήσεις	95,783,000	κέρδος	2,459,560
Κυβερνητικὰ δάνεια	57,999,552	»	1,362,402
Ἐνυπόθηκα δάνεια	9,247,696	»	1,720,801
(Ἐπ' ἀνοικτῶ λ]σμῶ δάνεια	27,501,406	»	1,015,701)

Αἱ ἐντοκοὶ καταθέσεις ἀνεβιβάσθησαν τῷ 1878 εἰς 29,084,000 δραχ. διὰ τὰς ὁποίας ἐπλήρωσεν ἡ Τράπεζα 1,479,000 δραχ. Ἡ εὐρωστία ἐν τούτοις τῶν ἀτόκων καταθέσεων εἶ-

ναι χαρακτηριστικωτέρᾳ, διότι ανεβιβάσθησαν αὐταὶ εἰς 22, 955,249 δρ. Τὸ δια τούτους μικροὺς ἐργατικούς κεφαλαιούχους ταμειυτήριον τῆς Τραπεζῆς συνεκέντρωσε 551,126 δρ. Ἡ κίνησις τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος πρὸς τὰ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ὑποκατάστηματά καὶ τὰν ἀπάλιν ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ 17, 697 ἐπιτάγιων, αἵτινες ἐπὶ κεφαλαίου 42,922,949 δρ. παρήγαγον κέρδος δρ. 81,330. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀνταποκριτάς τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ἐξέδωκεν αὕτη πρὸς αὐτοὺς 2,749 συναλλαγματικὰς τῶν 1878, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκέρδισε 220,100 δρ. Αἱ πρὸς εἰσπραξίν καὶ μεταλλικὸν ἀποσταλεῖσαι ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀνταποκριτάς τῆς συναλλαγματικαὶ ἀναβιβάζονται κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς δρ. 11,743,595.

Αἱ δαπάναι τῆς τραπεζικῆς διαχειρίσεως ἀναβιβάζονται εἰς ἡμισυ σχεδὸν ἑκατομμύριον δρ. (486,617). Ἐπὶ μετοχικοῦ κεφαλαίου δέκα καὶ οὐκὼ ἑκατομ. δρ. τὸ ἡμισυ τοῦτο ἑκατομ. τῆς δαπάνης δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητόν. Ἄλλ' ἔρχεται τὸ πρόβλημα ἵνα ἀναβιβάσῃ τὴν κυκλοφορίαν καὶ ἐπόμενως τὴν τραπεζικὴν ἐργασίαν εἰς κεφάλαιον, ἀπενάντι τοῦ ὁποίου τὸ ἡμίση ἑκατομμύριον τῆς τραπεζικῆς δαπάνης καθίσταται οὐσιωδῶς εὐπρόσωπος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέρημα τῶν μετόχων, ἀνέβη τοῦτο εἰς δρ. 235,08 καθ' ἕνα τὸ ἔτος 1878. Περίεργος εἶναι ἡ διανομὴ τῶν μετοχικῶν τίτλων μεταξὺ τῶν μετόχων τῆς Τραπεζῆς· οὕτω μαυθάνομεν ἐκ τοῦ ἀπολογισμοῦ αὐτῆς, ὅτι αἱ 18 χιλ. μετοχαὶ τῆς ἔχουσιν 992 κυρίους, ἐξ ὧν 491 κέκτηνται ἀπὸ μιᾶς μέχρι πέντε μετοχῶν, 193 ἀπὸ ἑξέως μέχρι δέκα καὶ 308 ἀνω τῶν δέκα. Ἡ μεταξὺ ὀνομαστικῶν καὶ ἀνωνύμων μετοχῶν ἀναλογία τοῦ 1878 ἔχει ὡς ἐξῆς: 15,275 ὀνομαστικαὶ καὶ 2,725 ἀνώνυμοι. Δὲν εἶναι ἀποσκοποῦ καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῶν κίνησις, διότι 166 μετοχαὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἠλλαξαν κυρίους διὰ μεταβιβάσεως, 630 ἀπὸ ὀνομαστικῶν μετετέθησαν εἰς ἀνώνυμους καὶ 43 ἀπὸ ἀνώνυμων εἰς ὀνομαστικάς.

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὁ κανονισμὸς τοῦ φόρου τούτου παρ' ἡμῖν ἐνεργεῖται, κατὰ τὸ ἀρθρον 2 τοῦ ἀπὸ 16 Ἀπριλίου 1867 νόμου, ἐπὶ τῶν ἐξῆς βάσεων. Εἶναι τάξις φορολογουμένων κατὰ λόγον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων ἢ χωρίων, ἐνθα ἀσκοῦσιν οὗτοι τὸ ἐπιτήδευμά τῶν· εἶναι τάξις φορολογουμένων ἀπὸ συνδυασμοῦ τοῦ ἀνωτέρου πληθυσμοῦ πρὸς τὸ ἐνοίκιον τῶν οἰκοδομῶν ἐν αἷς οὗτοι ἀσκοῦσι τὸ ἐπιτήδευμα ἢ ἔχουσι τὴν ἐαυτῶν κατοικίαν· τέλος εἶναι τάξις φορολογουμένων ἀσχέτως πρὸς πᾶσαν ἐννοίαν πληθυσμοῦ καὶ ἐνοικίου.

Ἡ μέθοδος αὕτη δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς κατ' ἐξοχὴν αὐθαίρετος. Τί σημαίνει μόνος ὁ πληθυσμὸς; Μήπως οἱ πτωχοὶ βιομήχανοι εἶναι πτωχότεροι ἐν ὀλιγάνθρωπίαις ἢ πολυάνθρωπίαις; Καὶ τὸ ἐνοίκιον ἢ τοῦ καταστήματος ἢ τῆς κατοικίας ποῖαν δύναται νὰ ἔχη βεβαιότητα; Τέλος οἱ ἀνευ οὐδενὸς γνωρίσματος τῆς οικονομικῆς καταστάσεώς τῶν φορολογούμενοι δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα κανονιστικῆς τινος ἐγγυήσεως; Ἐὰν ἐξαίρεσωμεν τὴν ἐπὶ τῷ γνωρίσματι τοῦ ἐνοικίου τάξιν τῶν φορολογουμένων, πρὸς τὰς λοιπὰς τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν προσωπικῶν πληροφοριῶν ἐκείνου ὅστις ἐπιβάλλει τὸν φόρον. Ἐν Γαλλίᾳ τὸ πάγιον τέλος, ὅπερ καὶ ἐκεῖ ὁ φορολόγος ἐπιβάλλει κατὰ τὰς ἐαυτοῦ πληροφορίας ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευματιῶν, τροποποιεῖται ἀπὸ τῆς συνδρομῆς τῶν ἐπομένων βάσεων: 1) ἀναλογικὸν τέλος ἐπὶ τοῦ ἀθροίσματος τοῦ διὰ τὸ ἐπιτήδευμα ἐνοικίου, 2) ἀναλογικὸν τέλος ἐπὶ τοῦ διὰ τὴν κατοικίαν ἐνοικίου, 3) τέλος ἐπὶ τῶν βιομηχανικῶν ἐργαλείων καὶ μηχανῶν ἐν γένει καὶ 4) τέλος καθ' ἕκαστον ὑπάλληλον ἢ ἐργάτην.

Τελευταῖον ἡ ἐν Παρισίοις Ἑταιρία τῶν Δημοσιονομικῶν Μεταρρυθμίσεων, ἀναλύουσα σχεδίων τι μεταρρυθμιστικῶν τοῦ

ἐπιτηδευματικοῦ φόρου κατεδίκασε τὸ στοιχεῖον τοῦ παγίου φόρου ὡς πάντῃ αὐθαιρέτως εἰσερχόμενον εἰς τὸν κανονισμόν τῆς προκειμένης ἐπιτηδευματικῆς φορολογίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ στοιχεῖον τοῦ ἐνοικίου τοῦ ἐπιτηδεύματος κρίνει αὐτὸ ἐπιεικέστερον· κατὰ πολλὰς περιστάσεις τὸ ἐνοίκιον τοῦ καταστήματος, συνδυαζόμενον πρὸς τὰς λοιπὰς τοῦ φόρου προϋποθέσεις, εἶναι γνώρισμα τῆς ὅλης ἐπιτηδευματικῆς εἰς φορολογίαν δυνάμεως. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ στοιχεῖον τοῦ ἐνοικίου τῆς κατοικίας, φορολογεῖται τοῦτο ἰδιαιτέρως ἐν τῷ φόρῳ τῶν οἰκοδομῶν καὶ πληρόνεται ἐμμέσως ἐν ἑτέρᾳ τάξει φορολογίας ὑπὸ τοῦ ἐνοίκου. Ἐὐὸ στοιχεῖον τῶν βιομηχανικῶν ἐργαλείων καὶ μηχανῶν εἶναι ἡ ἀσφαλεστέρα καὶ δικαιότερα ἐπὶ τῆς προκειμένης φορολογίας βάσις, διότι εἶναι πραγματικῶς ἀνάλογον πρὸς τὴν σημαντικότητα τῆς βιομηχανικῆς ἢ ἐμπορικῆς τοῦ φορολογουμένου παραγωγῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ στοιχεῖον τοῦ προσωπικοῦ, δύσκολον εἶναι νὰ ἀναλογισθῇ τοῦτο πρὸς τὴν παραγωγικὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ὁ ὑπάλληλος ἢ ὁ ἐργάτης ἀντιπροσωπεύει, ἐπομένως ἔχει τι αὐθαίρετον.

Ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι πρὸς κανονικότεραν τοῦ ἐπιτηδευματικοῦ φόρου ἐπιβολὴν ἢ ἀρχὴν τοῦ παγίου τέλους ἐκ πληροφοριῶν τῆς φορολογικῆς διοικήσεως πρέπει νὰ τεθῇ ἐκ μέσου, καθὼς καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ προσωπικοῦ καὶ τοῦ διὰ τὴν κατοικίαν ἐνοικίου. Αὐταπόδεικτος ἐν τούτοις ἡ χρησιμότης τῶν λοιπῶν στοιχείων, ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ ἐνοικίου ἢ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἀξίας τῶν ἐργαλείων, μηχανῶν καὶ ἐπίπλων, τὰ ὁποῖα ἐν γένει πρὸς ἀμφοτέρα τὰ στοιχεῖα ταῦτα κινουῦσι τὴν φορολογητέαν βιομηχανίαν, ἐμπορίαν κλπ. Ἀρκεῖ τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα νὰ ἀναχθῶσι εἰς ἓν κεφάλαιον, καὶ τότε φορολογία τόσον ἐπὶ τοῖς % θὰ ἀπολήξῃ εἰς τὴν δικαιολογήσει τῶν βάσεων, ὅτι ὁ ἔχων πολλὰ θὰ φορολογηθῇ πλείονα, καὶ ὁ ἔχων ὀλίγα θὰ φορολογηθῇ ἐλάσσονα. Καὶ ἡ μὲν ἀξία τοῦ ἐνοικίου εἶναι σχετικῶς εὐκολώτερα εἰς ἐξεύρεσιν, ἡ δὲ ἀξία τῶν ἐργαλείων, μηχανῶν

κλπ. δι' ἑσας χώρας δὲν διεδόθη ἔτι ἡ συνήθεια τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν (τὸ περὶ τῆς ὁποίας ἀσφαλιστικὸν ἔγγραφον αὐσιωδῶς εὐκολύνει τὸ τῆς βεβαιώσεως τοῦ φορολογητέου στοιχείου ἔργον), δύναται νὰ βεβαιωθῇ διὰ πραγματογνωμοσύνης, ἥτις μεταξὺ φορολογουντος καὶ φορολογουμένου ἐνεργουμένη θέλει ἐπὶ τέλους φέρει τὴν δυνατὴν ἐπὶ τοῦ θέματος ἀρμονίαν.

Ἐν Γαλλίᾳ σκέπτονται νῦν περὶ νέας ἀποκαταστάσεως τοῦ ἐπιτηδευματικοῦ φόρου. ἔχει δὲ τὸ Κοινοβούλιον ὀρίσει ἐκεῖ ἐπιτροπὴν εἰς εἰδικὴν ἐπὶ τοῦ θέματος μελέτην, τῆς ὁποίας τὰ πορίσματα πρόκειται νὰ συνδυάσῃ ὁ νομοθέτης πρὸς τὰς νεωτέρας ἀνάγκας τῆς δημοσιονομικῆς τοῦ τόπου ζωῆς. Δὲν πρόκειται περὶ φόρου ἀπλῶς βαρύνοντος δεδομένον τῆς παραγωγῆς κλάδον. Ἐνῶ κοινῶς νομίζεται ὅτι τὸν ἐπιτηδευματικὸν φόρον πληρόνει ὁ ἐπιτηδευματίας, ὁ προσεκτικὸς τῶν οικονομικῶν φαινομένων παρατηρητῆς δύναται νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι ἐν τῇ ἀξίᾳ ἐκάστου βιομηχανικοῦ προϊόντος παρενθέτει ὁ φορολογούμενος ἐπιτηδευματίας μερίδα τοῦ φόρου, τὸν ὁποῖον συλλήβδην ἐπλήρωσε διὰ τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἐπιτηδευματικῶς του. Ὡστε πρόκειται περὶ τοῦ μεγάλου τῶν καταναλωτῶν ἀριθμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ τοιαύτη ἢ τοιαύτη ἐπιβάρυνσις, καὶ ἀπὸ τοιούτων ἢ τοιούτων πηγῶν, ἐνδιαφέρει τὰ μέγιστα τὴν ὀρθὴν τῆς δημοσιονομικῆς ἐπιστήμης ἔννοιαν καὶ ἐφαρμογὴν.

Π.

Η ΔΙΩΡΥΞ ΤΟΥ ΣΟΥΕΖ ΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνελεύσει τῆς ἐταιρίας τῆς Διώρυγος τοῦ Σουέζ ὑπεβλήθησαν τὰ ἐν ἔτει 1878 πορίσματα τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης. Εἰς 32,496,335 νέων δραχμῶν ἀναβιβάζονται αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰσπράξεις τῆς Διώρυγος

καὶ εἰς 16,897,750 αἱ δαπάναι αὐτῆς. Ἀφαιρουμένων δὲ τῶν τόκων τῶν συνομολογηθέντων ὑπὸ τῆς Διώρυγος δανείων, καὶ τοῦ διὰ τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ὠρισμένου ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἑταιρίας μέρους, ἀπομένει καθαρὸν κέρδος 3,627,109 ν. δρ. πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς μετόχους.

Τὰ ἐν ἔτει 1878 πρὸς βελτίωσιν τῆς Διώρυγος ἐνεργηθέντα ἔργα ἀπῆλθον τὴν δαπάνην 973,007 ν. δρ., κατατάσσονται δὲ ὡς ἐξῆς: ἐπέκτασις τεσσάρων σταθμῶν, ἐκτέλεσις νέων λιθοστρώσεων, τροποποιήσις τῆς ναυτικῆς ὁδοῦ πλησίον τοῦ μεσημβρινοῦ φάρου τῶν λιμνῶν Ἀμέρ.

Εἰς 1,593 ὑπολογίζονται τὰ ἐν ἔτει 1878 διαβάντα τὴν Διώρυγα πλεῖστα χωρητικότητος τὸ ὄλον 3,291,535 τόνων. Τὸ πλεῖστον τοῦ εἰσοδήματος τῆς ἑταιρίας φυσικῶς ἐκ τῆς διαβάσεως ταύτης προέρχεται. Ἐκ τοῦ ἐν ἀρχῇ σημειωθέντος γενικοῦ τοιούτου 32,496,335 ν. δρ. εἰς αὐτὴν ἀνήκουσιν αἱ 31,098,229. Κατὰ μέσον ὄρον ἕκαστον τῶν διαβάντων πλοίων ἦτο χωρητικότητος 2,066 τόνων· σημειοῦται δὲ ἰδιαιτέρως ἡ Ἀγγλικὴ φρεγάτα Shannon, ἣτις εἶναι τὸ πλατύτερον τῶν διαβάντων τὴν Διώρυγα πλοίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπολογίζονται 72 ἔχοντα βάθος 7 μέτρων ὑπὸ τὸ ὕδωρ, καὶ 4 μείζον ἐπιβάθως 7 1/2 μέτρων ὑπὸ τὸ ὕδωρ.

Συγκρινόμενον τὸ ἐν ἔτει 1878 ναυτικὸν τῆς Διώρυγος ἐμπόριον πρὸς τὸ ἐν ἔτει 1877 παριστᾷ ἐλάττωσιν κατὰ 3 1/2 τοῖς %. Ἀλλ' ἡ ἐλάττωσις αὕτη, ἣτις πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν γενικὴν κατάστασιν τῆς Ἀνατολῆς κατόπιν τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν ἐπαναστατικῶν καὶ πολεμικῶν ἀνωμαλιῶν, εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἐλαττώσεως εἰς ἣν περιέστη τὸ μετὰ τῆς Ἀνατολῆς ἐμπόριον αὐτῆς τῆς Ἀγγλίας, καταπεσὸν εἰς 16 τοῖς % κατὰ τὸ περὶ οὗ πρόκειται 1878 ἔτος.

Τὰ ἀκίνητα κτήματα τῆς ἑταιρίας τῆς Διώρυγος τοῦ Σουέζ διαιροῦνται εἰς κτήματα κοινῆς χρήσεως καὶ κτήματα ἰδιαιτέρας χρήσεως· ὅθεν ἀπὸ τῶν πρώτων εἰσεπράχθησαν 110,367 ν. δρ. καὶ ἀπὸ τῶν δευτέρων 277,322. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ

πωληθέντα παρ' αὐτῆς οικόπεδα, χαρακτηριστικαί εἶναι αἱ ἐξῆς τιμαὶ αὐτῶν· ἐν Ἰσμαίλῃ 7,67 ν. δρ. τὸ τετραγωνικὸν μέτρον καὶ ἐν Πορτ-Σάϊδ 60,75.

Ἐν γένει μεθ' ὅλην τὴν κινητὴν φύσιν τῶν ἀμμωδῶν χωμάτων τῆς περὶ τὸ Σουέζ χώρας διετηρήθησαν ἀπανταχοῦ τῆς Διώρυγος τὰ κανονικὰ αὐτῆς βάθη, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ ἀπρόοπτόν τι εἰς διατάραξιν τῶν πρεῦπολογισμῶν αὐτῆς. Ἐν τούτοις εἰς βαθμιαίαν περαιτέρω ἐπιβελτίωσιν τῆς ἐν τῇ Διώρυγι ναυτιλίας ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς ἑταιρικῆς συνελεύσεως κατὰ Ἰαννουάριον 1877 ἡ ἐνιαυσία ἐπι 30 ἔτη δαπάνη ἐνός ἑκατομμυρίου ν. δραχμῶν. Δύο ἤδη ἑκατομμύρια ἐδαπανήθησαν καὶ τὸ τρίτον δαπανᾶται κατὰ τὸ ἐνεστῶς ἔτος· ὅσον ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ 27 ἑκατομμύρια ἐδόθη ὑπὸ τῆς τελευταίας ἑταιρικῆς συνελεύσεως (28 Μαΐου 1879) εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἡ ἐξουσία νὰ δανεισθῇ τὸ ποσὸν τοῦτο, κατὰ τοὺς ἔρους, τὴν ἐποχὴν καὶ τὸν τρόπον, τοὺς ὁποίους ἤθελε κρίνει συμφέροντας τὸ συμβούλιον. Ἐμπιστοσύνη χαρακτηριστικὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν μὴ λησμονήσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἀνδρός ἐκείνου (Lesseps), ὅστις κατόπιν τῶν μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος ἡγεμόνων κατέστησε τὴν Διώρυγα τοῦ Σουέζ καὶ διὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους ἀλήθειαν.

Α.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΑΥΣΤΡΙΑΣ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

Ἐὰν ἐπιθεωρήσωμεν τὴν Αὐстро-αγγλικὴν αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀποτελουσῶν αὐτὴν ἰδιαιτέρων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον χωρῶν, παρατηροῦμεν ὅτι πρόκειται περὶ δέκα καὶ ὀκτώ τοιούτων, ἐν αἷς ὅσον ἀφορᾷ τὸν πληθυσμὸν τὰ πρωτεῖα μὲν ἔχει ἡ Οὐγγαρία (11,117,623 κάτοικοι), τὰ δευτερεῖα δὲ ἡ Γαλικία (5,418,016 κάτοικοι).

Περὶ τῆς τελευταίας σύγκρισίς τις δημοτικὴ πρὸς τὰ ἐν Ἑλλάδι συμβαίνοντα δὲν θὰ ἦτο ἐστερημένη ἐννοίας. Ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἀνατολὴν ἀπὸ παλαιῶν ἡμερῶν ζωηρότερον δὲ νῦν ἐστραμμένης Αὐστριακῆς σημαίας εἶναι γεγραμμένη ἢ εἰκὼν τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἔρχεται ἡμῖν ἢ ὀρεξίς νὰ ἀνακινήσωμεν ὀλίγον τὸ ὀπασσὺν παχὺ χρῶμα τοῦ ἐπιτηδείου ζωγράφου.

Ἀπὸ ποίας ἐποχῆς ἢ συμβιβαστικῆς πολιτικῆς τῆς Αὐστρίας ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς τὴν Γαλικίαν; Πρέπει νὰ τὸ γνωρίζωσι οἱ διανοίγοντες τὴν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον ὁδὸν τοῦ Νοβι-παζάρ. Ὅθεν τόσος χρόνος δὲν ἤρκεσε νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἐπομένην κατάστασιν τῶν πραγμάτων σχετικῶς πρὸς τοὺς προϊσταμένους τῶν κατὰ τόπους δήμων τῆς Γαλικίας, ὡς βεβαιοῦται ἐν περιεργοτάτῃ ἀπογραφικῇ μελέτῃ, τὴν ὁποίαν ὁ Κ. Zwilling ἐδημοσίευσεν τελευταῖον ἐν τῷ ἐν Βιέννῃ ἐκδιδομένῳ περιοδικῷ Statistische Monatschrift.

Ἐπὶ 5,933 δημάρχων οἱ 4,743 οὔτε τὴν γραφὴν γνωρίζουσι οὔτε τὴν ἀνάγνωσιν! Ἐπὶ 11,717 παρέδρων, οἱ 10,403 εἶναι ἐπίσης ἀγράμματοι. Τὰ πλεῖστα τῶν δημοτικῶν συμβουλίων συνεδριάζουσιν ἐν ταῖς ζυθοπωλείαις. Πολλοὶ χωρικοὶ δῆμοι δὲν ἔχουσι κανονικοὺς προϋπολογισμοὺς· ἡ δημοτικὴ διαχείρησις αὐτῶν εἶναι ἀπόκρυφος καὶ ἡ φορολογία τῶν ἀθαίρετος. Τὸ πλεῖστον τῶν δήμων εἶναι ὑπὸ εἰδός τι ἐκμεταλλεύσεως, τὸ ὁποῖον ἀσκοῦσιν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, ἀποτελοῦντες ἰδιαιτέραν, τρόπον τινά, ἐπιχειρηματικὴν τάξιν.

Ἄς μεταφέρωμεν τοὺς ἀνωτέρω ἀριθμοὺς ἐπὶ τοῦ πίνακος πρὸς πόσους Ἑλληνικοὺς δύνανται οὗτοι νὰ συγκριθῶσιν; Οἱ ἀγράμματοι ἐν Ἑλλάδι δήμαρχοι εἶναι σπανιωτάτη ἐξαίρεσις καὶ οἱ παρέδροι αὐτῶν ἀνήκουσιν εἰς ἀμέσως ἐπόμενον τῆς δημοτικῆς φιλοδοξίας κλάδον. Ἐν τῇ Οἰκονομικῇ Ἐπιθεωρήσει ἐδημοσιεύθη ἄλλοτε (φυλ. 57, Νοέμβριος 1877) καταγραφή τῶν Δήμων τῆς Ἑλλάδος. Οὐδὲ εἰς ὑπάρχει κινῶν

τὴν δημοτικὴν μηχανὴν τοῦ ἀνευ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀνευ κανονικοῦ ἐλέγχου. Τὰ δημοτικὰ συμβούλια ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι οἰνοπωλείων συναθροίσεις· σπανιώτατον δὲ εἶναι ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν νὰ μὴ λειτουργῶσι οἱ τῶν κοινοβουλευτικῶν ἔθνῶν χαρακτηριστικοὶ ὄροι τῆς συμπολιτεύσεως καὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Πολλὰ βεβαίως ὑπολείπονται ἡμῖν καὶ πρὸ πάντων ἐκεῖ ὅπου ἡ κεντρικὴ τῆς ἐπικρατείας μίσγεται ψυχῇ. Ἐὰν καθυστερῇ ἡ ἐθνικὴ δύναμις τῆς Ἑλλάδος, στρέψατε τὴν προσοχὴν εἰς τὸ κέντρον. Διὰ συμμαχιῶν, ἐπιγαμιῶν καὶ διπλωματιῶν τὸ μικρὸν τῆς Αὐστρίας Δουκάτον συνεχέντρωσε παρ' ἑαυτῷ κατὰ δεκάδας ἑκατομμυρίων τοὺς περιοίκους λαοὺς, ἔχει δὲ καὶ νῦν ἔτι, μεθ' ὅλας τὰς ἀτυχίας τῆς δρώσης ζωῆς, πλείονα τῶν 37 ἑκατομμυρίων ὑπηκόων. Πολιτικῇ εἰς ἣν οἱ κυβερνῶντες τὴν Ἑλλάδα ἀπεδείχθησαν εἰς ὑπερβολὴν νήπιοι. Ἀλλὰ νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι ὁ Αὐστριακὸς δικέφαλος ἀετὸς θὰ πολιτίσῃ τοὺς Ἕλληνας τῆς Μακεδονίας, ἃς ἐπιτρέψωσιν ἡμῖν οἱ πολιτικοὶ τῆς Βιέννης νὰ παραπέμφωμεν αὐτοὺς εἰς τοὺς δημάρχους τῆς Γαλικίας.

ΠΕΡΙ ΕΝΙΑΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑΠΛΟΥ ΦΟΡΟΥ.

Ἐνώπιον τῆς μεγάλης πληθῆος τῶν φόρων ἔρχεται φυσικῶς εἰς τὸ πνεῦμα ἡ ἀπλότης τοῦ ἐνιαίου φόρου. Ἡ ἰδέα αὕτη ἀνιδρύθη εἰς σύστημα ὑπὸ τῆς ἐν τῷ 18ῳ αἰῶνι διαπρεφάσης Σχολῆς τῶν Φυσιοκρατῶν, ἧτις παρέλαβεν αὐτὴν ἐκ τῶν γονίμων διανοιῶν τοῦ Boisguillebert καὶ τοῦ Vauban. Ὁ τελευταῖος εὔρεν ἐν τῇ στραταρχείᾳ του ἱκανὸν χρόνον καὶ ἱκανὴν πρὸς τὸν δυναστευόμενον λαὸν συμπάθειαν, ὅπως ἐγκύψῃ εἰς τὴν μελέτην τῶν φορολογικῶν τυχῶν του. Τὸ ἐνιαῖον τοῦ φόρου ἐκίνησε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν προσοχὴν τοῦ

Saint-Pierre, τοῦ J. J. Rousseau, τοῦ Law· κατὰ τὸ 1725 δὲ ἐπὶ τῆς ὑπουργείας τοῦ Leduc ἐγένετο καὶ ἀποπειρά τις σχετικῆς ἐφαρμογῆς ἐν Γαλλίᾳ.

Οἱ Φυσιοκράται ἐκ τῆς φιλότητος αὐτῶν ἀρχῆς ὅτι οἱ γαιοκτῆται πληθύνουσι ἐπὶ τέλους τὰς δημοσίας εἰσφορὰς, τὰς ὁποίας ἀπλῶς προκαταβάλλουσιν οἱ ἐργάται, ἐφρόνουν ὅτι τὸ ἐνιαίου τοῦ φόρου ἡδύνατο νὰ συνδυασθῆ μετὰ τῆς μοναδικῆς (κατ' αὐτοὺς) πηγῆς τοῦ πλοῦτου, δηλαδὴ τῆς γῆς, ἐπομένως ὑπεστήριζον τὸν περιορισμὸν τῆς φορολογίας ἐπὶ τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος τῆς γῆς, θεωροῦντες τοιαυτοτρόπως τὸ Κράτος συνιδιοκτήτην τοῦ ἐδάφους μετὰ τῶν καλλιεργούντων αὐτό. Μετὰ τὴν σημερινὴν ἀκρίβειαν τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, περιττὸν νὰ ἀποδειχθῇ τὸ λαμβασμένον τῆς φυσιοκρατικῆς θεωρίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν μοναδικὴν φορολογίαν μόνῃς τῆς γῆς. Τόσα ἄλλα πλούτη εἰς κινητὰ κεφάλαια, εἰς προσωπικὰς ἐργασίας, θὰ ἔμενον ἀφορολόγητα πρὸς μέγα σκάνδαλον τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Ἡ δυσχέρεια αὕτη, καθ' ἄλλην τὴν πρακτικὴν ἀκολουθίαν αὐτῆς εἰς τὰς λεπτομερείας, δὲν ἴσχυσε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐνιαίου φόρου ὡς θεωρήματος τὸ ὁποῖον κατὰ καιροὺς ἐλκύει τοὺς ἐγκύπτοντας εἰς τὴν μελέτην τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Τοιαυτοτρόπως βλέπομεν τὴν ιδέαν ταύτην περιβαλλομένην σπουδαῖον κύρος ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789. Ἐν τούτοις πάντοτε μένει πρὸς εὐρείαν τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ φόρου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν ἐνιαίαν ιδέαν. Ὁ ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος φόρος παρέχει πολλὰς κατὰ τοῦτο τὰς ἐλκυστικὰς ἐπόψεις. Ἐὰν ἡ δημοσιονομικὴ πείρα ἀπέληγε εἰς τὸ ἀσφαλὲς πόρισμα τῆς ἐξακριβώσεως τῶν κατὰ μέρος εἰσοδημάτων καὶ τῆς ἀναλόγου φορολογίας, αὐτῶν, ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ προσεχὲς μέλλον τῆς δημοσιονομίας δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς λύσεως τοῦ ἀνὰ χεῖρας προβλήματος. Αὐτὸς ὁ Say, ὁ ἀντιταχθεὶς πρὸς τὴν φυσιοκρατικὴν Σχολήν, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ οἰκονομία ἐν ταῖς δαπάναις τῆς εἰσπράξεως, τὴν

ὁποῖαν ὑπόσχεται ὁ ἐνιαῖος φόρος, θὰ ἐπέφερε κρεῖττοναι διανομὴν τῶν φορολογικῶν βαρῶν καὶ ὅτι αἱ ἐργατικαὶ τάξεις θὰ ἠσθάνοντο μεγάλην ἐκ τοῦ ἐνιαίου φόρου ἀνακούφισιν. Ὁ Thiers εἶναι συνεπέστερος, διότι καὶ ἡ ἐπιστημότης τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ ἐνιαίου φόρου καὶ ἡ ἐπιλάμπουσα ἰδανικότης του δὲν παρεκώλυσαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ διακηρύξῃ ὅτι ὁ ἐνιαῖος φόρος εἶναι χίμαιρα. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, δὲν εἶναι ἀποσκοποῦ εἰδικωτέρα τις μελέτη τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ ἐνιαίου φόρου ἀντιμετωπισθέντων ἐπιχειρημάτων, καθόσον ταῦτα ἀνεπτύχθησαν ἀπὸ τῆς ἀρχικωτέρας τοῦ ζητήματος ἐννοίας.

Α'. — Κατὰ τὸν Quesnay, φορολογία ἐπιβαλλομένη ἐξίσου ἐπὶ τῶν γαιῶν, ἐπὶ τῶν προϊόντων, ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τῆς ἐργασίας των, ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ὑπηρετικῶν ζώων, θὰ παρίστα διαβάθμισιν ἐξ ἴσων φορολογήσεων, ἐξ ὧν αἱ μὲν εἶναι τεθειμέναι ἐπὶ τῶν δέ, ὅλαι πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν βᾶσιν ἀφορῶσαι καὶ ἐν τούτοις πληρονομεναὶ ἐκάστη ἰδιαιτέρως, ἀλλ' αἱ ὁποῖαι ὅλαι ὁμοῦ θὰ παρεῖχον ὀλιγώτερα εἰσοδήματα εἰς τὴν πολιτείαν τῶν ἔσων θὰ παρεῖχεν εἰς ἀπλοῦς φόρος πραγματικὸς, ἐπιβεβλημένος μοναδικῶς καὶ ἀδαπάνως ἐπὶ τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος, καὶ ἴσος ἐν τῇ ἀναλογίᾳ του πρὸς τὸ πόρισμα τῶν ἐξ φορολογήσεων, θεωρουμένων ὡς πραγματικῶν. Ὁ φόρος οὗτος ὑποδεικνυόμενος ὑπὸ τῆς φυσικῆς τάξεως καὶ ὁ ὁποῖος ἠθέλην αὐξήσῃ τὰ δημόσια εἰσοδήματα, θὰ προεκάλει ἐν τούτοις πεντάκις ὀλιγωτέραν δαπάνην τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐπικρατείας τοῦ ἔσου θὰ ἀπήτουν αἱ ἐξ ἐπαναλαμβανόμεναι φορολογήσεις, αἵτινες θὰ κατέστρεφον ὅλαι τὰ εἰσοδήματα τῆς γῆς καὶ θὰ ἐφαίνοντο ἀποκλείουσαι πᾶν μέσον πρὸς εἴσοδον ἐν τῇ τάξει. Διότι αἱ ἰδανικαὶ διὰ τὸ δημόσιον φορολογήσεις καὶ αἱ καταστρεπτικαὶ διὰ τὸ ἔθνος φαίνονται εἰς τὰ ἐπιπέδαια πνεύματα ἐπὶ τοσοῦτον ἀναπόφευκτοι, ὅφ' ἄσον ἡ χειροτέρευσις τῆς γεωργίας αὐξάνει.

Κατὰ τὸν Mercier de la Riviere, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι τὸ δημόσιον εἰσόδημα, προωρισμένον εἰς ἐνιαυσίαν κατανάλωσιν,

δεν δύναται να συντηρηθῆ εἰμὴ δι' ἐνιαυσίας παραγωγῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι μόνη ἡ γῆ παρέχει τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς ἐνιαυσίου ἀναπαραγωγῆς, εἶναι πρόδηλον ὅτι τὸ δημόσιον τοῦτο εἰσόδημα ἀναγκαίως εἶναι μέρος τῶν ἀξιών ἢ τῶν ἐσοδειῶν, τὰς ὁποίας αἱ γαῖαι ἐνιαυσίως παράγουσι. Τοιούτῳ τρόπῳ διαγράφομεν ἐκ τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου ὅλους ἐκείνους, οἵτινες μοιράζονται τὰς ἐσοδείας ταύτας ἐπὶ παντὶ ἑτέρῳ τίτλῳ ἐκτὸς τοῦ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας· καὶ τοῦτο διότι τὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων, ἀκριβῶς εἰπεῖν, μισθοῦνται διὰ τοῦ εἰσοδήματος τῆς γῆς καὶ λαμβάνουσιν ἐξ αὐτοῦ μερίδα, τὴν ὁποίαν ὁ συναγωνισμὸς καταβιβάζει ὅσον ἔνεστι πλείοτερον. Ἡ προσωπικὴ λοιπὸν καὶ κινητὴ ἰδιοκτησία τῶν αὐτῶν τούτων ἀνθρώπων συντηρεῖται καθ' ὅλην τὴν φυσικὴν καὶ ἀρχικὴν ἔκτασιν αὐτῆς, οὕτω δὲ καταπαύουσιν αἱ διπλαῖ χρεῖσες εἰς τὴν διὰ τὸ δημόσιον εἰσόδημα εἰσφοράν, οἱ αὐθαίρετοι φόροι εἴτε ἐπὶ τῶν γεωργικῶν ἐπιχειρηματιῶν, εἴτε ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους οὗτοι διατηροῦσι, οἱ φόροι οἵτινες ἐπιβαλλόμενοι ἐπὶ τῶν προκαταβολῶν καὶ ἐλαττοῦντες οὕτω τὸ ἄθροισμα τοῦ παραγωγικοῦ πλούτου, δημιουργοῦσι δυσπολόγιστον ζημίαν εἰς τὴν παραγωγὴν, καταστρέφουσι συνήθως τοὺς καλλιεργητὰς καὶ καθίστανται προοδευτικῶς καταστρεπτικοὶ τοῦ ἐθνικοῦ, τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ πλούτου.

Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου ἐκλείπουσιν οἱ αὐθαίρετοι φόροι εἴτε ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ τῶν προσώπων τῶν ἐργατῶν τῆς βιομηχανικῆς τάξεως, εἴτε ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν ἀντικειμένων, φόροι παρεμποδίζοντες τὰ ἔργα καὶ τὰς προόδους τῆς βιομηχανίας, φόροι ἐλαττοῦντες τὰς καταναλώσεις, τὴν πώλησιν καὶ τὴν ἀγοραίαν ἀξίαν τῶν παραγομένων ἐφοδίων, φόροι καταπιέζοντες ἐξ ἀντιδράσεως τοὺς γεωργικοὺς ἐπιχειρηματίας καὶ ἐξασθενοῦντες τὴν παραγωγὴν, φόροι ἐπαναπίπτοντες ἐπὶ βαρείαις δαπάναις ἐπὶ τῶν γαιοκτητῶν καὶ τῆς πολιτείας αὐτῆς, φόροι τῶν ὁποίων ἡ τελικὴ ἀξία εἶναι διὰ τοὺς ἰδιοκτῆτας τετραπλασία καὶ πενταπλασία τῆς εἰς τὸν δημόσιον θη-

σαυρὸν δι' αὐτῶν εἰσκομιζομένης, φόροι ἐξαπατῶντες ὅλους τοὺς ἐπιχειρηματικοὺς ὑπολογισμοὺς, οἵτινες φέρουσιν εἰς πτωχείαν τὸ δημόσιον καὶ διὰ ταχείας προόδου ὀδηγοῦσι εἰς τὴν ὀλικὴν καταστροφὴν τοῦ πλούτου, τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐν γένει παντὸς ὅ,τι συντελεῖ εἰς μὀρφωσιν τῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους δυνάμεως.

Παραλείπομεν τὴν λοιπὴν ἀκολουθίαν τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ ἐνιαίου φόρου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Daire ὑποστηρίζει ὅτι ἡ εἰσαγωγή τοῦ ἐνιαίου φόρου ἤθελε δημιουργῆσαι ἐναντίον τῆς ἀσωτίας τῶν κυβερνήσεων τὸν μόνον φραγμὸν, ὅστις ἠδύνατο νὰ φέρῃ ἀποτελεσματικὴν ἀντίστασιν, ἤτοι τὸ προσωπικὸν συμφέρον τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς κοινωνίας, αἵτινες ἐὰν σπουδαίως ἐθίγοντο ὑπὸ τοῦ φόρου ἤθελον πάντοτε ἐπιβλέπει μετὰ μεγάλης προσοχῆς εἰς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ καὶ δὲν θὰ τὸν ἄφινον ποτὲ νὰ λάβῃ ἄλλας διευθύνσεις, ἐκτὸς ἐκείνων τὰς ὁποίας ἐπιζητεῖ ἡ πραγματικὴ τοῦ Κράτους ἀνάγκη. Ἐκείνη ἡ ἀκριβὴς εἶναι ὅτι τὸ ἐνιαῖον τοῦ φόρου συνδέεται πρὸς τὴν ἀπλότητα αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιορισμὸν τῶν δημοσίων δαπανημάτων. Ἐκείνη ἡ κατάτμησις καὶ ἡ ποικιλία, ἣτις ἀποκρύπτει τὰ βάρη ἀπὸ τὴν διάνοιαν τῶν βαρυνομένων, μετέχουσι χαρακτῆρος ἡκιστα ἀρμονικοῦ πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τῶν κοινωνιῶν. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ὁ ἐνιαῖος φόρος ἔσεται πάντοτε προσφιλές ἰδανικὸν, τὸ ὁποῖον, ὡς λέγει ὁ H. Passy, προσπαθεῖ νὰ προσεγγίσῃ ἡ ἀνθρωπότης, χωρὶς νὰ ἀπογοητεύηται, διότι δὲν εἶναι δεδομένον αὐτῇ νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ ἐντελῶς. Τοιαύτη τοῦλάχιστον εἶναι ἡ ἔννοια τῆς φορολογικῆς ἀπλοποιήσεως, τὴν ὁποίαν ἀπανταχοῦ παρατηροῦμεν ἐν τῷ νεωτέρῳ οἰκονομικῷ τῶν ἐθνῶν πολιτισμῷ.

Β'.— Κατὰ μέρος τιθεμένων τῶν γενικῶν τούτων σχέψεων, οἱ ὑπερασπιστὰι τοῦ πολλαπλοῦ φόρου στηρίζονται εἰς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐκ πολλῶν πηγῶν ἀντλήσεως τοῦ δημοσίου εἰσοδήματος. Μία πηγὴ δὲν δύναται τὸν μέγαν ποταμὸν νὰ συντελέσῃ. Καὶ εἶναι τόσαι αἱ δημόσιαι ἀνάγκαι τῆς νεω-

τέρας κοινωνίας, ὥστε δὲν δύναται ἡ φορολογικὴ αὐτῆς μηχανὴ νὰ ἀπομακρυνθῆ ὑπὲρ πολὺ τοῦ τοιοῦτου νόμου τῆς φύσεως.

Κατὰ τὸν Necker, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ὅλοι οἱ φόροι, ὅπως δὴποτε καὶ ἂν τροποποιῶνται, ἐπιβαρύνουσι τὴν παραγωγὴν τῆς γῆς, τὴν πρώτην ταύτην ὄλων τῶν ἀγαθῶν ἀρχὴν· τοιοῦτοτρόπως οὐδὲν πρέπει νὰ ἐμποδίσῃ τὴν προτίμησιν τῆς εὐθηνότερας μεθόδου καὶ τὴν κατάργησιν τῶν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως φόρων, μεταβιβαζομένης ὅλης τῆς φορολογίας ἐπὶ τῶν γαιοκτητῶν, οἵτινες οὐδὲν θὰ ἐζημιῶντο ἐντεῦθεν, διότι ἢ θὰ ὑψοῦτο ἀναλόγως ἡ τιμὴ τῶν προϊόντων τῆς γῆς αὐτῶν ἢ θὰ περιωρίζετο τὸ ἡμερομίσθιον τῶν ἐργαζομένων αὐτὴν καθόσον θὰ ἀπηλλάσσοντο οὗτοι τῶν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως φόρων. Ὁ συλλογισμὸς οὗτος ὑπὸ ἀφηρημένην ἐπιφανήν παριστάσει ἀπλήρῃ ἀλήθειαν· ἡ τιμὴ τῆς ἐργασίας καὶ ἡ τιμὴ τῶν προϊόντων τῆς γῆς ἔχουσι ἀναγκαίαν πρὸς ἀλλήλας σχέσιν, εἰς τρόπον ὥστε δὲν δύναται τις νὰ αὐξήσῃ τὴν μίαν χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῆ ἡ ἑτέρα. Ἀπὸ τῆς ἀληθείας ὅμως ταύτης μέχρι τῶν συνεπειῶν, τὰς ὁποίας θέλουσι τινες νὰ ἐλκύσωσι, ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις.

Ἐν τῇ μεγάλῃ ποικιλίᾳ τῶν ἀποτελούντων τὴν κοινωνίαν στοιχείων εἶναι πλάνη νὰ νομίσῃ τις ὅτι πρόκειται μόνον περὶ γαιοκτητῶν καὶ βιομηχανῶν· ὑπάρχουσι κεφαλαιοῦχοι, ἔμποροι καὶ δανεισταὶ τῆς ἐπικρατείας, τοὺς ὁποίους θὰ ἦτο ἔλλειψις πολιτικὴ νὰ ἀπαλλάξῃ τις τῆς φορολογίας, τέλος ὑπάρχουσι τόσοι ὅροι τῆς διεθνούς ἀντάλλαγῆς, τοὺς ὁποίους ἡ ἰδέα τῆς φορολογίας δὲν δύναται νὰ ὀλιγορήσῃ. Λέγουσιν ὅτι ὁ χρόνος, ἡ κυκλοφορία, οἱ νόμοι τῆς ἰσορροπίας θὰ θεραπεύσωσι τὸ ὄλον. Ἀλλὰ δύναται νὰ φαντασθῆ τις τοιαύτην παρακεκινδυνευμένην ἐν τῇ πολιτείᾳ δοκιμασίαν;

Σύστημα ἀντὶ συστήματος, χιμαίρα ἀντὶ χιμαίρας· εἰάν οἱ ὑπολογισταὶ ἐπεδίωκόν ἀπλῶς αὐθαίρετον σχέδιον τῆς ὀλιγοδαπανωτέρας εἰσπράξεως, μοναδικός τις φόρος ἐπὶ ἀντικειμένου καταναλώσεως θὰ ἤρκει αὐτοῖς ὡς καὶ πᾶς ἄλλος. Ἀλλὰ

θὰ ἦτο ἀνόητον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ἀναβιβαζομένου ἐνὸς φόρου εἰς ὑπερβολὴν, εἶναι δυνατόν ἐξ ἐνὸς εἶδους οἰουδήποτε νὰ εἰσπράξῃ τις τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὴν πολιτείαν ποσόν, τριακῶσι π. χ. ἑκατόμμύρια ἀντὶ τῶν προτέρων εἴκοσι ἐξ ὄλων τῶν τῆς καταναλώσεως φόρων. Ὑπάρχουσιν ὀρία τινά, τὰ ὁποία δὲν δύναται νὰ ὑπερβῆ ἡ πολιτεία καὶ ἡ υπερτίμησις τῆς φορολογηθησομένης βαρέως πραγματείας δύναται νὰ φθάσῃ εἰς ἀζητήσιαν καὶ λάθρευτορίαν τοιαύτην, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ἡ πλήρης κατὰ στρατήγησιν τῶν προσδοκιῶν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ.

Κατὰ τὸν Montyon βεβαίως εἶναι δυστύχημα καὶ πολυλάκις κυβερνητικὸν ἀμάρτημα ὁ προβιασμός τῶν δημοσίων ἀναγκῶν· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ τῆς δημοσιονομίας καταστάσει ἡ πείρα τῶν φόρων ἀποτελεῖ μέτρον συνετὸν, τὸ ὁποῖον ὀδηγεῖ τὴν φορολογικὴν μηχανὴν ὅπου ἡ δικαιοσύνη ἀποκαλύπτει πλοῦτον, δυνάμενον νὰ φέρῃ τὰ δημόσια βάρη.

Κατὰ τὸν Léon Faucher παρὰ νεαροῦ λαῶ, προμηθευμένων ὄλον τὸ εἰσοδήματά του ἐκ τῆς γῆς καὶ κυβερνωμένων ἀπλοῦκῶς, εὐνόητον εἶναι νὰ ἀναπτύχθῃ ὁ φόρος ὑπὸ ἐνιαίαν τρόπον τινὰ μορφήν· ὅταν ὀλίγα ζητῶνται ἀπὸ τὸν φορολογούμενον, ἐν εἶδος ἀρκεῖ. Διαφέρουσιν ὅμως οἱ χρόνοι τοῦ πολιτισμοῦ μετὰ τῆς πολυμηχανίου διοικήσεως τῶν. Οἱ Φυσιοκράται ἐνόμισαν, ὅτι δυνάταν νὰ περιορισθῶσιν οἱ φόροι εἰς μόνον τὰ εἰσοδήματα τῆς γῆς. Ἐν τούτοις ἡ ἐπιστήμη ἐποίησατο ἕκτοτε βήματα γιγάντος. Ἐγεννήθη ἐν τῷ μεταξύ ἡ χρηματικὴ πίστις, ἥτις μετέβαλε τὴν ὄψιν τῶν κοινωνιῶν. Κατόπιν αὐτῆς προέκυψάν τὰ δάνεια μεθ' ὄλου τοῦ βάρους αὐτῶν ἐπὶ τῶν μεταγενέστερων γενεῶν· ἐδέησε νὰ πληρωθῶσιν οἱ τόκοι τῶν καὶ νὰ ἐξογκαιθῶσιν οἱ προϋπολογισμοί, οἵτινες ἀνέπτυξαν οὕτω τὴν ἀνάγκην τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν φόρων.

Κατὰ τὸν Thiers ὁ φόρος πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς ὅ,τι κερδαίνει ἢ ὅ,τι κατέχει τις. Ἐάν π. χ. κατάρθονετο ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ εἰσοδήματος, ὅπερ ἀπολαμβάνει τις ἐκ τῆς

ἐργασίας του ἢ ἐκ τῶν κεφαλαίων του, τόσον τῶν κινητῶν ὅσον καὶ τῶν ἀκινήτων, ἠδύνατο νὰ φθάσῃ τις εἰς τὸν ἐπιεικέστερον τῶν φόρων, ζητῶν τὸ πέμπτον ἢ τὸ δέκατον ἢ τὸ εἰκοστὸν τοῦ εἰσοδήματος. Εἶναι ὑπὸ τινος ἐπόψεως ὁ ἐνιαῖος φόρος τὸν ὁποῖον ὁ Vauban, ὁ Ἄριστείδης οὗτος τῆς μοναρχίας, ἤθελε νὰ εἰσαγάγῃ ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «βασιλικὸν δέκατον.» Ἐν τούτοις ὁ φόρος οὗτος εἶναι καθαρὰ χίμαιρα, διότι δέν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίσῃ τις ἐπακριδῶς τὸ εἰσόδημα, ὅπερ ἕκαστος ἀπολαμβάνει ἐκ τῆς περιουσίας του ἢ ἐκ τῆς ἐργασίας του. Ὑποθέσωμεν ὅμως ὅτι ὁ χιμαιρικὸς οὗτος φόρος, τεθεμελιωμένος ἐπὶ τοῦ ἀληθοῦς εἰσοδήματος ἑκάστου, εἶναι ἐφικτός· θὰ ἔχῃ ἀκόμη τὸ σημαντικὸν ἄτοπον, ὅτι θὰ ἀποτείνεται ἀμέσως πρὸς τὰ πρόσωπα, ὅτι θὰ ἀπαιτῆ παρ' αὐτῶν κατὰ τινὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους, κατὰ μῆνα, κατὰ τριμηνίαν ἢ ἑξαμηνίαν, τὸ ἄθροισμα τῶν εἰσφορῶν αὐτῶν, ἀδιαφόρως πρὸς τὰς συγχρόνους εὐκολίας των, προκειμένου μάλιστα περὶ διατελούντων ἐν οἰκονομικῇ καχεξίᾳ καὶ συνήθως ἐν ἀπρονοησίᾳ. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν φυσικὴν τοῦ φόρου δυσχέρειαν προτίθεται καὶ ἡ περὶ τὴν εἰσπραξίν στενοχωρία.

Κατὰ τὸν DROZ ἡ ζήτησις ἐνιαίου φόρου εἶναι φαντασιώδης· ἡ ποικιλία εἶναι ἀναπόφευκτος εἰς τὴν διανομὴν τῶν δημοσίων βαρῶν μεθ' ὅσον ἔνεστι ἐλάσσονος ἀνισότητος. Ἀλλ' ἡ δυσκολία τοῦ γνωρίζειν τὰς βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ὀρίζηται ἕκαστος φόρος, εἶναι πολλῶν μείζων. Τὸ εἰσόδημα ὅπερ συνίσταται ἐν τῇ προσόδῳ τῆς γῆς εἶναι καταφανέστερον, τὰ δὲ ἄλλα εἶναι μᾶλλον δυσεκτίμητα. Ἡ ἐκ τῶν δανειζομένων κεφαλαίων πρόσσδος εἶναι τόσον εὐκόλος νὰ ἀποκρυβῆ, ὥστε σχεδὸν πάντοτε φοβοῦνται νὰ ἀνησυχήσωσι τοὺς κεφαλαιούχους διὰ ζητήσεων ἠκιστα ὠφελίμων καὶ δυναμένων νὰ ἀποδιώξωσιν ἐκ τῆς χώρας τὰ κεφάλαια. Τὰ κέρδη τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι ἀδύνατον νὰ προσδιορισθῶσι. Ἡ αὐτὴ ἀδυναμία παρίσταται καὶ ἐπὶ τῶν μισθῶν· θὰ ἦτο δὲ ἀπαίσιον νὰ λαμβάνῃ τις μέρος τῶν κερδῶν τοῦ μόλις ἐξ αὐτῶν ἀποζῶντος πένητος.